ВАҚТИ ТИҒИЗ, ИШГА БАНД ОДАМ

Масъул котиб маҳаллачинг барча ҳужжатларини юритадиган шахс ҳисобланади. Уни маҳаллада қонунлар тарғиботчиси, дейиш мумкин.

6 бет

ИНСОНПАРВАРЛИКНИНГ ОЛИЙ НАМУНАСИ

Ҳаётнинг тўғри йўли қолиб, жиноят кўчасига кирган, унда адашиб, озодликдан маҳрум этилган шахслар давлатимизнинг ғамхўрлиги туфайли яна оиласи, яқинлари бағрига қайтмоқда.

7 бет

СОВРИНДОРЛАР СОНИ ОРТМОҚДА

Осиё ўйинларида ЎЗБЕКИСТОН номи бот-бот тилга олинаётгани, байроғимиз Осиё ўйинларининг муҳим беллашувларида ғолиб спортчиларимиз шарафига мағрур ҳилпираётгани жонажон Ватанимиз ёшлари ҳеч кимдан кам эмаслигидан далолатдир.

8 бет

МАҲАЛЛА — ХАЛҚ ВИЖДОНИ

Mahalla

45 (751)

ISSN 2010-7013

Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши ва «Маҳалла» жамғармаси республика бошқаруви нашри | 2010 йил 18 ноябрь. Пайшанба | 1996 йилдан чиқа бошлаган

«ЎРТА ОСИЁНИНГ ТРАНСЧЕГАРАВИЙ ЭКОЛОГИК МУАММОЛАРИ: УЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШДА ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ» МАВЗУИДАГИ ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯ ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Муҳтарам конференция қатнашчилари!

Сиз, ҳурматли меҳмонларимизни – халқаро экология ташкилотларининг обрўли вакилларини, олимлар, таҳлилчилар ва экспертларни самимий қутлашга ва «Ўрта Осиёнинг трансчегаравий экологик муаммолари: уларни ҳал этишда халқаро ҳуқуқ механизмларини қўллаш» мавзуидаги халқаро конференцияда иштирокингиз учун чин дилдан миннатдорлик билдиришга ижозат бергайсиз.

Дунё янги минг йиллик бўсағасида ер юзининг турли ҳудудларида инсон ҳаёти ва фаолиятига, ҳайвонот ва наботот оламига хавф солаётган фавқулодда табиий ўзгаришлар билан боғлиқ мисли кўрилмаган муаммо ҳамда таҳдидларга дуч келди.

Афсуски, бундай таҳдидлар Ўрта Осиёда ҳам кескин тус олмоқда. Бу ерда ўтган асрнинг иккинчи ярмида йирик трансчегаравий дарёлардан оқибатини ўйламай фойдаланиш, экологик жиҳатдан зарарли саноат объектларини қуриш ишлари минтақамизни экологик фалокат ёқасига олиб келди.

Қуриб бораётган Орол денгизи фожиаси бунинг яққол далили бўла олади. Бир пайтлар ноёб ва гўзал денгизлардан бири бўлган Орол бир авлод кўз ўнгида қуриб бораётган сув ҳавзасига айланди. Унинг сахрога айланган туби аҳоли саломатлиги ва генофондига ҳалокатли таъсир кўрсатмоқда, қишлоқ хўжалик ерлари, ўсимлик ва ҳайвонот оламининг таназзулига сабаб бўлмоқда.

Бугунги кунда барчамизнинг олдимизда ғоят муҳим вазифа турибди. Бу – табиатни ҳозирги ва келажак авлодлар учун сақлаб қолиш, уни бизнинг минтақамиз ва бошқа минтақалар аҳолисининг турмуш шароити ва табиатдан фойдаланиш имкониятларини янада мураккаблаштирадиган янги хавфли лойиҳалардан асрашдан иборатдир.

Шу муносабат билан Ўзбекистонда оммавий Экологик ҳаракатни ташкил этишни ҳаётнинг ўзи тақозо қилди. Мазкур ҳаракат халқимизнинг орзу-умидларини ҳисобга олиб, табиатни асраб-авайлаш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш йўлида халқаро экологик ташкилотлар билан фаол ҳамкорлик қилмоқда.

Экология, атроф-муҳит мусаффолиги учун курашиш – Ер юзидаги барча мамлакатлар ва халқлар учун бирдек дахлдор эканини эътиборга олган ҳолда, биз бу борада тобора кенг кўлам ва ранг-баранг шакл касб этиб бораётган мазкур ҳамкорлик ўта муҳим аҳамиятга эга, деб ҳисоблаймиз.

Ушбу анжуманда нуфузли ва тажрибали экология ташкилотлари, экспертлар, таҳлилчилар билан ҳамкорликда, БМТнинг тегишли Конвенцияларига амал қилган ҳолда, бизнинг минтақамизни Ўрта Осиё минтақаси доирасидан кенгроқ доираларга чиқиб кетадиган ва ҳалокатли оқибатларга олиб келадиган янги хавфли лойиҳалар амалга оширилишининг олдини олишга қаратилган амалий таклифлар ишлаб чиқилади, деб ишонаман.

Сизларнинг таклифларингиз ва овозингиз бугунги ва келажак авлодларни экологик ҳалокатли ҳудудда яшашдек оғир қисматдан ҳимоя қилишда муҳим роль ўйнайдиган халқаро молия институтлари, ташкилотлар ва бошқа манфаатдор тузилмалар томонидан эътиборга олинишига ишончим комил.

Конференция самарали ўтишини, унинг барча қатнашчиларига муҳим ва хайрли фаолиятларида улкан муваффақиятлар тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

Ҳурматли депутатлар!

Азиз дўстлар!

Шу кунларда барчамиз ниҳоясига етиб бораётган 2010 йилни якунлаб, Ватанимиз мустақиллигининг 20 йиллиги нишонланадиган янги 2011 йил остонасида турибмиз.

Тарихимизга кириб келаётган бу буюк марра муносабати билан ўтган давр мобайнида ҳаётимиз сифати, мамлакатимиз қиёфаси қандай ўзгариб бораётгани, қандай ютуқ ва натижаларга эришганимиз, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очиқ демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида қандай суръатлар билан ривожланиб бораётганимизни баҳолаш эҳтиёжи туғилмоқда.

Қисқача айттанда, биз ўз олдимизга қўйган узоқ муддатли стратегик мақсадлар, яъни замонавий ривожланган демократик давлатлар қаторига кириш, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсишини таъминлаш, ҳаёт сифатини яхшилаш ва жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш борасидаги саъй-ҳаракатларимизга бугунги кун нуқтаи назаридан холисона баҳо беришимиз табиийдир.

Маълумки, Ўзбекистон 1991 йили ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг умрини ўтаб бўлган мустабид, маъмурий-буйруқбозлик, режали-тақсимот тизимидан воз кечиб, "ўзбек модели" деб ном олган ўз тараққиёт йўлини танлаб олди.

Биз ишлаб чиққан ва бугунги кунда ҳаётга татбиқ этаётган ушбу моделнинг маъно-мазмуни – давлат қурилиши ва конституциявий тузумни тубдан ўзгартириш ва янгилаш, иқтисодиётни мафкурадан холи этиш, унинг сиёсатдан устунлигини таъминлаш, давлатнинг бош ислоҳотчи вазифасини бажариши, яъни ислоҳотлар ташаббускори бўлиши ва уларни мувофиқлаштириб бориши, қонун устуворлигини таъминлаш, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, ислоҳотларни босқичма-босқич ва изчил олиб бориш тамойилларига асосланадиган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларни амалга оширишдан иборатдир.

Биз ислоҳотларни инқилобий усулда, яъни "шок терапияси" йўли билан амалга оширишдан онгли равишда воз кечиб, тадрижий тараққиёт йўлини танлаб олганимиз туфайли халқимизни қандай оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган иқтисодий ва ижтимоий тўфонлардан асраб қолишга муваффақ бўлганимизни бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда.

Изчил юқори ўсиш суръатлари, юртимизда барпо этилган банк-молия тизимининг барқарор ва ишончли фаолият юритиши, иқтисодиётда амалга оширилаётган янгиланиш ва ўзгаришлар, умуман, мамлакатимизни модернизация қилиш йўлидаги дадил қадамларимиз дунё жамоатчилиги, шунингдек, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки сингари нуфузли халқаро молия ташкилотлари томонидан эътироф этилмоқда.

Ҳақиқатан ҳам, қарийб йигирма йиллик мустақил тараққиётимиз мобайнида Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 3,5 баробарни, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда эса 2,5 баробарни, аҳолининг реал даромадлари 3,8 баробарни ташкил этгани эътиборга сазовордир. Айниқса, ижтимоий-гуманитар соҳада эришилган марралар – аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш учун йўналтирилган давлат харажатларининг 5 баробар кўпайгани, турмуш даражасининг сезиларли равишда яхшилангани ва бунинг натижасида оналар ўлими 2 баробардан кўпроқ, болалар ўлими 3 баробар камайгани, одамларнинг ўртача умр кўриши 67 ёшдан 73 ёшга, жумладан, аёлларнинг ўртача умр кўриши 75 ёшга етганини мамнуният билан таъкидласак арзийди, деб ўйлайман.

2008-2010 йилларда, яъни дунёнинг аксарият мамлакатларида иқтисодий ўсиш суръатлари сезиларли равишда тушиб кетган, ишлаб чиқариш пасайган бир вақтда Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 2008 йилда 9 фоизни, 2009 йилда 8,1 фоизни ташкил этгани, 2010 йилда бу кўрсаткич 8,5 фоизга етиши кутилаётгани, келгуси 2011 йилда эса 8,3 фоиз даражасида бўлиши белгилаб берилаётгани кўпгина халқаро тузилмалар, эксперт ва мутахассисларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Дунёда, айниқса ривожланган мамлакатларда давлатнинг ташқи қарзлари кўпайиб бораётгани жиддий хавотир туғдираётган бир пайтда Ўзбекистоннинг ташқи қарзи ялпи ички маҳсулотнинг 10 фоизидан ошмайди, давлат бюджети эса сўнгги беш йилда профицит билан бажарилмоқда.

Албатта, мамлакатимиз қўлга киритаётган бундай улкан ютуқлар рўйхатини яна давом эттириш мумкин.

Маълумки, собиқ тузум даврида республикамизнинг иқтисодиёти бир томонлама ривожланган, фақат хомашё етиштиришга йўналтирилган бўлиб, машъум салбий оқибатларга олиб келган пахта яккаҳокимлиги авжига чиққан эди. Ўзбекистон ўзининг қолоқ ишлаб чиқариш ва социал инфратузилмаси билан собиқ иттифоқда жон бошига истеъмол даражаси бўйича энг паст ўринда турарди. Мустақил ривожланиш йилларида — тарихан қисқа бир даврда юртимиз янги ва улкан марраларни қўлга киритди, бунинг натижасида мамлакатимизнинг қиёфаси бутунлай ўзгариб, жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни ва нуфузи юксалиб бормоқда.

Айни пайтда барчамиз бир ҳақиқатни ўзимизга аниқ тасаввур этишимизни истардим. Яъни, эришилган бундай марралар – барқарор ривожланиб бораётган иқтисодиётга асосланган, очиқ демократик ҳуқуқий давлат қуриш, инсон, унинг манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликлари сўзда эмас, амалда олий қадрият даражасига кўтарилган, жаҳон миқёсида обрў-эътибор қозонган жамият барпо этиш борасида биз ўз олдимизга қўйган юксак мақсадга қаратилган узоқ ва мураккаб йўлнинг бир қисми, холос.

Бу йўлда биз дуч келишимиз мумкин бўлган шундай бир хавф борки, у ҳам бўлса, аввалгидек эришилган ютуқларга маҳлиё бўлиб, хотиржамлик кайфиятига берилиш, реал воқеликдан узилиб қолиш хавфидир. Бу эса мамлакатимиз тараққиётининг самарадорлиги ва истиқболига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

(Давоми 2-саҳифада)

18 ноябрь – Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи қабул қилинган кун

ОЗОДЛИГИМИЗ, ҒУРУР ВА ОРИЯТИМИЗ ТИМСОЛИ

Ҳар бир халқнинг муқаддас тимсоллари – миллий мустақиллиги, ўзига хос тараққиёт йўлига эгалигини билдирадиган белгилари бўлади. Ўзини ўша халққа мансуб санаган инсон борки, ана шу муқаддас тимсолларни ор-номуси, ҳаётининг муҳим бир бўлаги деб билади, кўз қорачуғидек асраб-авайлайди. Байроқ – ана шундай муқаддас тимсоллардандир.

Ватанимизда байроқ қадим-қадимдан озодлик, ғурур-ифтихор, ор-номус тимсоли бўлиб келган. Боболаримиз ҳамиша Ватанимиз байроғини сарбаланд этиш йўлида курашганлар.

Соҳибқирон Амир Темур салтанатида ҳам жангу жадалларда давлат туғини қўшиндаги энг ишончли баҳодир сипоҳийлар қўриқлаган, ғаним устидан ғалаба қозонишда шижоат ва мардлик кўрсатган амирлару сипоҳийларга махсус туғ ҳадя қилинган. Буларнинг барчаси – байроқ миллий давлатчилик тарихимизда ҳамиша муқаддас ва азиз саналганини билдиради.

Юртимиз мустақилликка эришгач, 1991 йилнинг 18 ноябрь куни Президентимиз ташаббуси ва раҳнамолигида "Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисида"ги қонун қабул қилинди. Мазкур қонунда белгиланганидек, миллий байроғимиз давлат суверенитетининг рамзидир. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари, шунингдек, Ўзбекистонда яшайдиган бошқа шахслар байроғимизни ҳурмат қилишлари шарт.

Мана, ўн тўққиз йилдан буён давлат байроғимиз Ўзбекистон делегацияларининг хорижий мамлакатларга сафарлари чоғида, юртимизнинг чет эллардаги элчихоналари ва халқаро ташкилотлардаги ваколатхоналаларида, халқаро анжуманларда, жаҳон кўргазмаларида, спорт мусобақаларида, юртимиздаги барча расмий идораларда ҳилпирамоқда.

Спортчиларимиз ва миллий терма жамоаларимиз майдонга тушганда, ғалаба онларида эса байроғимизни боши узра баланд кўтариб, давра айланганда қалбларимизда ўша таниш туйғулар жўш уради: биз ҳеч кимдан кам эмасмиз, кам бўлмаймиз ҳам.

ИСЛОҲОТ САМАРАЛАРИ > [5]

ТАРИХИЙ ЖОЙГА ТАРИХИЙ НОМ ЯРАШАДИ

... туманимизга бўлган доимий юксак эътибор туфайли шу масалада ҳам тарихий адолатни ўз жойига қўядиган вақт келди. Шунинг учун ҳам биз, маҳалла фаоллари туманимизни унинг асл номи билан "Олмазор" деб қайта номлаш ҳақида билдирилаётган таклифларни ҳар томонлама ўринли, деб биламиз ва тўла қўллаб-қувватлаймиз.

5-САҲИФАДА

БОЛАЛАРНИНГ КЎНГЛИ ШОД БЎЛДИ

Бухоро вилояти Шофиркон тумани "Илҳом" тўйхонасида ўтказилган суннат тўйи нафақат тўй эгалари бўлмиш ўн олти нафар ота-онанинг, балки кўпчиликнинг шодиёнасига айланди.

"Маҳалла" жамғармаси туман бўлинмаси ҳамда саховатпеша тадбиркорлар ташаббуси билан ташкиллаштирилган ушбу тантанада тўйболаларга сарпо кийдирилиб, эсдалик совғалари тошширилди.

— Қувончимизнинг чеки йўқ, — дейди тумандаги "Гулистон" маҳалласида яшовчи 70 ёшли Маҳмуд ота Тоиров. — Бугун неваларим Олимжон ва Бахтиёржон эл олдида сарпо кийиб, суннат тўйларини нишонлашди. Бунинг учун жамғарма мутасаддиларидан, тадбиркорлардан миннатдормиз.

А. РУСТАМОВ,
«Mahalla» мухбири.

Қандай яшаяпсиз, маҳалладош?

СЕРВИС — ДАРОМАД МАНБАИ

— дейди «Дўстлик» маҳалласи раиси Нарзулла Файзиев

— Бундан етти-саккиз йил бурун, — дея ҳикоя қилади Вобкент туманидаги 6-иқтидорли болалар мактаб-интернати ўқитувчиси Исмоил Болтаев, — мактабимиз компьютерлари бузилиб қолганда, уни таъмирлаш учун анча овора бўлгандик. Биргина эҳтиёт қисмни ўрнатиш учун вилоят марказига машина жўнатганмиз. Ўша пайтда шаҳардаги ягона компьютер тузатувчи уста эшиги олдида кун бўйи навбатда турганимизни айтсам, бу гўё эртакдек туюлади.

Ҳа, ўқитувчининг сўзларида жон бор. Бугун нафақат туманда, балки ўқув даргоҳи жойлашган «Дўстлик» маҳалласининг ўзида алоҳида компьютер тузатиш устахонаси бор. Малакали мутахассис Азиз Ашуров раҳбарлигидаги усталар нафақат компьютерларни техник таъмирлаш, балки антивирус дастурлар ўрнатиш, матн териш каби хизматларни ҳам таклиф этишмоқда.

ИСЛОҲОТ САМАРАЛАРИ > [5]

Жамғарма кўмагида

БАЙРАМ КЕНГ НИШОНЛАНДИ

Қурбон ҳайитини нишонлаш бўйича 2010 йил 9 октябрь куни Вазирлар Маҳкамасида ўтказилган мажлис қарори ижросини таъминлаш мақсадида "Маҳалла" жамғармаси республика бошқаруви ҳамда унинг жойлардаги бўлими ва бўлинмалари томонидан маҳаллаларда истиқомат қилаётган ногиронлар, нуроний отахон ва онахонлар, фахрийлар, кам таъминланган, кўп болали, боқувчисини йўқотган оилалар ҳолидан хабар олинди.

Хусусан, маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳудудларида истиқомат қилаётган 121 минг нафардан зиёд кам таъминланган, боқувчисини йўқотган оилалар ва ёлғиз кексаларга 1 миллиард 447 миллион сўмлик ёрдам кўрсатилди. Жами 104 та "Меҳрибонлик", "Мурувват" ва "Саховат" уйларига "Маҳалла" жамғармасининг бўлим ва бўлинмалари ҳамда маҳалла фуқаролар йиғинлари ва ҳомийларни жалб этган ҳолда 87,5 миллион сўм миқдорида моддий ёрдам берилди.

Эътиборлиси, бундай савобли ишлар мамлакатимизнинг барча вилоятларида амалга оширилди. Мисол учун, жамғарманинг Қорақалпоғистон Республикаси бўлими бошқаруви ташаббуси билан ҳудуддаги кам таъминланган, боқувчисини йўқотган оилаларни, жисмоний имконияти чекланган инсонларни, ёлғиз қарияларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида 25 миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди.

ИСЛОҲОТ САМАРАЛАРИ > [5]

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

(Давоми, боши 1-саҳифада)

Жаҳон миқёсида глобаллашув ва рақобат тобора кучайиб бораётган бугунги замонда биз дунёда юз бераётган туб ўзгаришлар жараёнида эгаллаб турган ўрнимизни холисона ва танқидий баҳолашимиз, тобора ошиб бораётган ҳаёт талабларига жавоб беришимиз, кечаётган давр билан ҳамқадам бўлишимиз шарт.

Маълумки, ҳаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди. Шу боис авваламбор рўй бериши мумкин бўлган турли фалокатлар, жаҳон иқтисодиётининг юксалиши ва инқирозини олдиндан кўриш имконини берадиган, ҳар томонлама чуқур ўйланган, аниқ мақсад ва устувор йўналишларни ўз ичига олган тараққиёт дастури ва уни амалга ошириш стратегиясига эга бўлган мамлакат ва халқ пировард натижада муваффақиятга эришади.

Шу муносабат билан алоҳида таъкидлаб айтмоқчиманки, мустақил тараққиётимизнинг ўттан даврида амалга оширган ишларимизни сарҳисоб қилар эканмиз, уларни ҳаққоний баҳолаш ва ислоҳотлар дастурига маълум ўзгартишлар киритиш билан бирга, биринчи навбатда эртанги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш йўлидаги изчил ҳаракатларимизни кучайтиришимиз, уларни янги, янада юқори босқичга кўтаришимиз даркор.

Шу маънода, 1992 йил декабрь ойида қабул қилинган, мамлакатимизнинг демократик тараққиётини таъминлаш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий принципларини белгилаб берган Конституциямизнинг қоида ва нормаларига таяниш алоҳида аҳамият касб этади. Бу борадаги ишларимиз 2001 йилдан 2010 йилгача бўлган кейинги 10 йил давомида янада фаоллашиб, кўлами ва миқёси тобора кенгайиб бормоқда.

Натижада бугунги кунга келиб биз ўз олдимизга қўйган асосий мақсадимизга эришдик, деб айтиш учун барча асосларимиз бор.

Бунинг тасдиғини мамлакатимизни ислоҳ этиш ва демократлаштириш жараёни ҳеч қачон ортга қайтмайдиган, қатъий ва изчил тус олгани, одамларимиз ўзгариб, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаоллиги ошаётгани, онгу тафаккури юксалиб, ён-атрофда бўлаётган барча воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик туйғуси, эртанги кунга ишончи ортиб бораётгани мисолида кўриш, англаш қийин эмас.

Юртдошларимизнинг, бутун жамиятимизнинг ҳаётидаги ана шундай ўзгариш ва янгиланишлар, ўз моҳият эътиборига кўра, бугунги кунда мамлакатимизнинг тараққиёт ва фаровонлик йўлидан дадил ривожланиб боришини таъминлаётган ҳал қилувчи кучга айланмоқда.

Мустақиллик йилларида босиб ўтган йўлимиз ва тўплаган тажрибамизни холисона баҳолаш, қўлга киритган юксак марраларимизни таҳлил этиш мамлакатимизни тадрижий ва босқичма-босқич ривожлантириш бўйича биз танлаган моделнинг нақадар тўғри эканини ва шу йўлдан бундан буён ҳам оғишмай қатъият билан боришимиз зарурлигини яққол кўрсатмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, қуйидаги йўналишларни демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор вазифалари сифатида белгилаш зарур, деб ўйлайман.

I. ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ

Маълумки, ўтган давр мобайнида мамлакатимизда давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш соҳасида амалга оширилган ислоҳотлар ўта муҳим бир мақсадга, яъни ҳокимиятлар бўлиниши конституциявий принципини ҳаётга изчил татбиқ этиш, ҳокимиятлар ўртасида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанатининг самарали тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда қонун чиқарувчи ва вакиллик ҳокимиятининг ваколатлари ҳамда назорат вазифаларининг ролини кучайтириш, суд тизимини либераллаштириш ва унинг мустақиллигини таъминлаш бўйича ғоят долзарб чора-тадбирларни кўришга қаратилган эди.

Бу жараёнда марказий ижро этувчи ҳокимиятнинг бошқарув тузилмалари ва маъмурий органларнинг вазифаларини ўзгартиришга, уларнинг бошқариш, тартибга солиш ва тақсимлаш борасидаги ваколатларини, хўжалик тузилмалари фаолиятига бевосита аралашувини кескин қисқартиришга катта эътибор берилди. Бошқача айттанда, уларнинг ваколатларини бозор тамойилларига мувофиқлаштириш ва пировард натижада давлатнинг иқтисодиётни бошқаришдаги ролини жиддий камайтириш кўзда тутилган эди.

Бошқарув соҳасини марказлаштиришни чеклаш, бу борадаги вазифаларнинг бир қисмини республика даражасидан вилоят, туман ва шаҳар миқёсига ўтказиш, Ўзбекистонда маҳаллий ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб шакли бўлган маҳалла тизимини шакллантириш масалаларига катта аҳамият қаратилди.

Икки палатали миллий парламентимизни ташкил этиш масаласи бўйича 2002 йил 27 январда ўтказилган референдум якунлари ва шу асосда "Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида"ги конституциявий қонуннинг қабул қилиниши қонун чиқарувчи ҳокимиятни тубдан ислоҳ қилишнинг асосларини белгилаб берди.

Бундан кўзланган асосий мақсадлар парламент томонидан ўз ваколатларини амалга ошириш жараёнида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанати тизимини шакллантириш, қонун ижодкорлигининг сифатини жиддий равишда ошириш, умумдавлат ва ҳудудий манфаатларнинг мутаносиблигига эришишдан иборат эди. Бу борада таркиб жиҳатидан асосан халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари вакилларидан ташкил топган юқори палата – Сенатнинг ҳудудлар манфаатларини ифода этиши, қуйи – Қонунчилик палатаси эса ўз фаолиятини доимий профессионал асосда амалга ошириши ҳисобга олинганини айтиб ўтиш лозим.

Таъкидлаш керакки, миллий парламентимизнинг ривожланишида янги парламент ва унинг ҳар бир палатасининг мақоми, ваколатлари ва фаолият механизмлари аниқ белгилаб берилган "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида"ги ва "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида"ги конституциявий қонунларнинг 2003 йилда қабул қилиниши алоҳида аҳамият касб этди.

2007 йилда Ўзбекистон Республикаси Конституциясидан мамлакат Президенти бир вақтнинг ўзида ижро этувчи ҳокимият бошлиғи эканини белгилайдиган норманинг чиқарилиши ушбу даврдаги муҳим сиёсий-ҳуқуқий воқеалардан бири бўлди. Бугунги кунда Конституциямизнинг 89-моддасида "Ўзбекистон Республикасининг Президенти давлат бошлиғидир ва давлат ҳокимияти органларининг келишилган ҳолда фаолият юритишини ҳамда ҳамкорлигини таъминлайди" деган қоида белгилаб қўйилган.

Илгари Ўзбекистон Республикаси Президенти эгаллаб турган Вазирлар Маҳкамаси раиси лавозимининг тугатилиши ҳам либераллаштириш ва демократлаштириш йўлида муҳим қадам бўлди. Қабул қилинган қонунларга мувофиқ эндиликда Бош вазир нафақат Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади, балки унга раҳбарлик қилади ва унинг иши самарадорлиги учун шахсан жавоб беради, Вазирлар Маҳкамаси мажлисларига раислик қилади, ҳукумат ҳужжатларини имзолайди, давлат ва хўжалик бошқаруви масалалари юзасидан қарорлар қабул қилади.

Ҳозирги пайтда мамлакатимиз аҳолисининг сиёсий-ҳуқуқий маданияти ва ижтимоий онг даражасининг ўсиб бориши, жамиятни демократлаштириш ва либераллаштириш жараёнларининг жадал ривожланиши, юртимизда кўппартиявийлик тизимининг тобора мустаҳкамланиши давлат ҳокимиятининг учта субъекти, яъни давлат бошлиғи бўлган Президент, қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлар ўртасидаги ваколатларнинг янада мутаносиб тақсимланишини таъминлаш учун зарур шарт-шароитларни юзага келтирмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасини қуйидаги таҳрирда баён этиш таклиф қилинади:

"Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижро этувчи ҳокимиятни амалга оширади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, унинг ўринбосарлари, вазирлар, давлат қўмиталарининг раисларидан иборат. Қорақалпоғистон Республикаси ҳукуматининг бошлиғи Вазирлар Маҳкамаси таркибига ўз лавозими бўйича киради.

Вазирлар Маҳкамаси иқтисодиётнинг, ижтимоий ва маънавий соҳанинг самарали фаолиятига раҳбарликни, Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Олий Мажлис қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишлари ижросини таъминлайди.

Вазирлар Маҳкамаси амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудидаги барча органлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий бўлган қарорлар ва фармойишлар чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади ва унга раҳбарлик қилади, унинг самарали ишлаши учун шахсан жавобгар бўлади, Вазирлар Маҳкамасининг мажлисларига раислик қилади, унинг қарорларини имзолайди, Ўзбекистон Республикаси Президентининг топшириғига биноан халқаро муносабатларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси номидан иш кўради, Ўзбекистон Республикаси қонунларида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларида назарда тутилган бошқа вазифаларни бажаради.

Вазирлар Маҳкамаси ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси олдида жавобгардир.

Вазирлар Маҳкамаси янги сайланган Олий Мажлис олдида ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилади.

Вазирлар Маҳкамасининг фаолиятини ташкил этиш тартиби ва ваколат доираси қонун билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири номзоди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига сайловларда энг кўп депутатлик ўрнини олган сиёсий партия ёки тенг миқдордаги депутатлик ўринларини қўлга киритган бир неча сиёсий партиялар томонидан таклиф этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти тақдим этилган Бош вазир лавозимига номзодни кўриб чиққанидан кейин ўн кун муддат ичида уни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг кўриб чиқиши ва тасдиқлаши учун таклиф этади.

Бош вазир номзоди унинг учун тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари умумий сонининг ярмидан кўпи томонидан овоз берилган тақдирда тасдиқланган ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг аъзолари Бош вазир тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ўртасида зиддиятлар доимий тус олган ҳолда Қонунчилик палатаси депутатлари умумий сонининг камида учдан бир қисми томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига расман киритилган таклиф бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлиси муҳокамасига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масала киритилади.

Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари умумий сонининг камида учдан икки қисми овоз берган тақдирда қабул қилинган ҳисобланади.

Бундай ҳолатда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини лавозимидан озод этиш бўйича қарор қабул қилади. Бунда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг бутун таркиби Бош вазир билан бирга истеъфога чиқади.

Янги Бош вазир номзоди Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги барча сиёсий партиялар фракциялари билан тегишли маслаҳатлашувлар ўтказилганидан сўнг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталарига кўриб чиқиш ва тасдиқлашга тақдим қилиш учун таклиф этилади.

Олий Мажлис томонидан Бош вазир лавозимига номзод икки марта рад этилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Президенти Бош вазир вазифасини бажарувчини тайинлайди ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисини тарқатиб юборади".

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига киритилаётган ушбу ўзгартишларнинг мазмун-моҳияти шундан иборатки, уларга кўра, Бош вазир лавозимига номзод кўрсатиш ва уни тасдиқлашнинг янада демократик принципларини ифодалайдиган янги тартиби ўрнатилмоқда. Шунингдек, Конституцияга киритилаётган бу ўзгартишларга биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотумини билдириш ҳуқуқи берилмоқда. Айни вақтда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ваколатига тааллуқли масалалар юзасидан қарорлар қабул қилиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Президентининг ваколатлари доирасидан чиқарилмоқда.

Таклиф этилаётган яна бир муҳим ўзгартиш Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 96-моддасига тааллуқлидир.

Мамлакат Президенти турли сабабларга кўра ўз вазифасини бажара олмайдиган вазият юзага келган тақдирда ноаниқликка, ушбу моддани турлича талқин этишга йўл қўймаслик мақсадида унинг янги таҳририни қуйидаги мазмунда баён этиш таклиф қилинади:

"Мамлакатнинг амалдаги Президенти ўз вазифаларини бажара олмайдиган ҳолатларда унинг вазифа ва ваколатлари вақтинча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг зиммасига юклатилади, бунда уч ой муддат ичида, "Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида"ги Қонунга тўлиқ мувофиқ ҳолда мамлакат Президенти сайлови ўтказилади".

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига зикр этилган тузатишларни киритиш таклиф этилаётгани муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78- ва 93-моддаларига ҳам тегишли ўзгартишлар киритиш зарурати туғилади.

Жумладан, Конституциянинг 78-моддаси 15-бандини "шунингдек, мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг долзарб масалалари юзасидан Бош вазирнинг ҳисоботларини эшитиш ва муҳокама қилиш" деган сўзлар билан тўлдириш керак.

93-модданинг 15-бандига "вилоятлар ҳокимларини ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимини қонунга мувофиқ тайинлайди ҳамда лавозимидан озод этади" деган сўзлардан олдин "Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг тақдимига биноан ..." деган сўзларни киритиш мақсадга мувофиқдир.

93-модданинг 8-бандидан "ижро этувчи ҳокимият девонини тузади ва унга раҳбарлик қилади" деган сўзларни чиқариш тавсия этилади.

93-модданинг 16-бандини "...Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси мажлисларида раислик қилишга ҳақли" деган сўзлар билан тўлдириш лозим.

Шунингдек, 93-модданинг 12-бандидан "Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори" деган сўзлардан кейин "унинг ўринбосарлари" деган сўзларни чиқариш ва уларнинг ўрнига "Ҳисоб палатаси раисини" деган сўзларни киритиш ва ундан сўнг матн бўйича "тайинлайди ва уларни лавозимидан озод қилади, кейинчалик бу масалаларни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тасдиғига киритади" деган тарзда баён этиш керак.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Биз ҳаммамиз шуни аниқ англаб олишимиз зарурки, сайловларда ютиб чиққан сиёсий партия тақдим этган Бош вазир номзодининг Парламент томонидан кўриб чиқилиши ва тасдиқланиши ҳақидаги конституциявий тартибнинг белгиланиши, ҳукуматга нисбатан ишончсизлик вотуми институтининг жорий этилиши ва сиёсий тизимни модернизация қилиш жараёнида амалга оширилиши лозим бўладиган бошқа қатор чора-тадбирлар ўз мазмун-моҳияти билан мамлакатимизни ислоҳ этиш ва демократлаштиришнинг янги босқичини бошлаб беради.

Айни вақтда шуни унутмаслигимиз керакки, мазкур ислоҳотларнинг муваффақияти, авваламбор, мамлакатимизни янада демократлаштириш ва либераллаштириш йўлидаги саъй-ҳаракатларимиз суръатига, фуқароларимизнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигига, уларнинг сиёсий ва ҳуқуқий маданиятининг юксаклигига ва ўзўзидан аёнки, биринчи навбатда сиёсий партияларнинг етуклик даражасига, уларнинг Ўзбекистонимиз тақдири ва келажагига дахлдор бундай улкан масъулиятли ваколатларни ўз зиммасига олишга қай даражада тайёр эканига бевосита боғлиқдир.

II. СУД-ҲУҚУҚ ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ЭТИШ

Қадрли дўстлар!

Мамлакатимизни демократик янгилашнинг бугунги босқичдаги энг муҳим йўналишларидан бири бу – қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш, шахс ҳуқуқи ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан иборатдир. Бир сўз билан айттанда, юртимизда ҳуқуқий давлат асосларини янада такомиллаштириш ва аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш биз учун ҳал қилувчи вазифа бўлиб қолмоқда.

Айнан шунинг учун ҳам биз мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб ислоҳотларнинг мазкур йўналишига алоҳида эътибор қаратганимиз бежиз эмас. Ана шундай ёндашув туфайли бу борадаги ишларнинг кўлами, миқёси ва самарадорлиги кейинги ўн йилликда ниҳоятда кенгайиб, янги босқичга кўтарилганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Аввало, суд ҳокимиятини босқичма-босқич мустаҳкамлаб бориш, суднинг мустақиллигини таъминлаш, уни собиқ тузумда бўлгани каби қатағон қуроли ва жазолаш идораси сифатидаги орган эмас, балки инсон ва фуқаро ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя ва муҳофаза этишга хизмат қиладиган том маънодаги мустақил давлат институтига айлантиришга қаратилган кенг кўламли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди.

Ҳокимиятлар бўлинишига оид конституциявий принципни изчил амалга ошириш мақсадида "Судлар тўғрисида"ги Қонун янги таҳрирда қабул қилинди, шунингдек, бу даврда жиноят-процессуал, фуқаролик-процессуал қонунчилигига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. **Бу эса ўз навбатида суд тизимини ижро этувчи ҳокимият органлари назорати ва таъсиридан чиқариш имконини бергани алоҳида таъкидлаш лозим.**

Айни пайтда судьялик лавозимига номзодларни тақдим этиш, судьяларнинг ваколатини тўхтатиш ва муддатидан олдин тугатиш, уларга нисбатан интизомий иш юритувни қўзғатиш вазифалари Адлия вазирлиги ваколатидан чиқарилгани ҳам бу борада муҳим қадам бўлди.

Бундан ташқари, судлар фаолиятини ташкилий жиҳатдан таъминлаш, хусусан, суд тизими учун кадрлар масалалари билан шуғулланиш вазифаси махсус орган – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича олий малака комиссиясига юклатилганини қайд этиш лозим.

Шулар қаторида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузурида махсус ваколатли тузилма – Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техник ва молиявий таъминлаш департаменти ташкил этилди. Бу эса судларнинг уларга хос бўлмаган вазифалардан сезиларли даражада халос бўлиши ва бутун диққат-эътиборини ўзларининг асосий бурчи бўлмиш одил судловни амалга ошириш учун қаратиш имконини берди.

Умумий юрисдикция судлари ихтисослаштирилиб, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судлар ташкил этилди. Бу ўз навбатида уларнинг жиноят ва фуқаролик ишларини малакали асосда кўриб чиқиш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини тўла ва ҳар томонлама ҳимоя қилиш бўйича фаолияти самарадорлигини оширишга хизмат қилмоқда.

Фуқароларнинг суд орқали ҳимояланиш кафолатлари жиддий тарзда кучайтирилди, ушбу кафолатдан фойдаланиш имкониятларини янада кенгайтиришни таъминлаш бўйича катта кўламдаги чора-тадбирлар амалга оширилди.

Айнан ушбу даврда кассация инстанцияси ислоҳ қилиниб, суд ишларини қайта кўришнинг апелляция тартиби жорий этилгани ҳам муҳим янгилик бўлди. Мазкур ўзгаришларга мувофиқ **эндиликда апелляция инстанцияси ишни янгитдан кўриб чиқишга юбормасдан, уни ўзи тўла ҳажмда кўриб чиқиши мумкин.**

Бугунги кунда фуқаролар қонуний кучга кирган биринчи инстанция суд қароридан норози бўлган тақдирда, ўз ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини кассация инстанциясида, ўз адвокати иштирокида бевосита ҳимоя қилиш имконига эга бўлишди. Шу тариқа фуқароларнинг биринчи инстанция судларининг қарорларига нисбатан шикоятларини яширин, ёпиқ тарзда кўриб чиқиш тартиби батамом тугатилганини таъкидлаш лозим. Амалга оширилган ўзгаришлар таҳлили шуни кўрсатадики, жорий этилган янгиликлар биринчи инстанция судлари томонидан йўл қўйилган хатоларни ўз вақтида тузатиш, суд фаолиятида сансалорликка йўл қўймасликнинг муҳим кафолатига айланди.

Шу борада қуйидаги рақамларга эътиборингизни қаратмоқчиман. Агар 2000 йилда суд хатоларининг деярли ярми назорат тартибида тузатилган бўлса, 2009 йил якунларига кўра, бундай ҳолатларнинг 85 фоиздан ортиғи апелляция ва кассация тартибида бартараф этилган.

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда прокурор ва адвокатнинг тенглигини, жиноят ва фуқаролик ишлари бўйича суд фаолиятининг барча босқичларида ўзаро тортишув бўлишини таъминлашга, одил судловнинг сифати ва тезкорлигини оширишга қаратилган кенг кўламли чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда.

Айниқса, 2008 йилда "Адвокатура институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонуннинг қабул қилиниши бу борада ғоят муҳим аҳамият касб этди. Шу асосда амалдаги қонунчилигимизга суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш, инсон ҳуқуқлари ҳимоясини таъминлаш жараёнининг энг муҳим таркибий қисми бўлган адвокатура мустақиллигини янада мустаҳкамлашга қаратилган бир қатор ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Ушбу қонунга мувофиқ ҳимоячига жиноят ишини юритишга масъул бўлган давлат органлари ва мансабдор шахслардан мутлақо мустақил равишда жиноят иши процессининг ҳар қандай босқичида малакали юридик ёрдам кўрсатиш ҳуқуқи берилгани эътиборга сазовордир.

Шу билан бирга, ҳимоячининг кўрилаётган ишда иштирок этиш учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан ўзига ижозат берилгани тўғрисида ёзма равишдаги тасдиқловчи ҳужжат ва шунингдек, ўз ҳимоясидаги шахс билан учрашиш учун рухсат олиш мажбуриятини белгилайдиган нормалар жиноят-процессуал қонунчилигидан чиқарилди. Эндиликда буларнинг барчаси учун – шунга эътибор беринглар – адвокатлик гувоҳномаси ва адвокатлик муассасаси томонидан бериладиган ордернинг ўзи кифоядир.

Қонунда адвокатнинг профессионал фаолиятига тўсқинлик қилиш, унинг ўз ҳимояси остидаги шахсга нисбатан позициясини ўзгартириш мақсадида ҳар қандай шаклда таъсир ўтказишга қаратилган ҳаракатлар учун жавобгарлик белгиланганини эътироф этиш зарур.

Шуни алоҳида қайд этиш лозимки, жиноий-ҳуқуқий соҳадаги сиёсатни такомиллаштиришда жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини янада либераллаштириш ва инсонпарварлик тамойилларига мувофиқлаштириш энг муҳим йўналишга айланди.

Ушбу соҳада амалга оширилган чора-тадбирлар, хусусан, 2001 йилда "Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонуннинг қабул қилиниши улкан социал ва ижтимоий-сиёсий аҳамият касб этганини ишонч билан таъкидлаш лозим.

Мазкур қонунга кўра, жиноятларнинг таснифи ўзгартирилди. Бунинг натижасида оғир ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг қарийб 75 фоизи ижтимоий хавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди.

(Давоми 3-саҳифада)

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

(Давоми, боши 1-, 2-саҳифаларда)

Иқтисодиёт соҳасидаги жиноят ишлари бўйича қамоқ ва озодликдан маҳрум этиш жазолари ўрнига жарима шаклидаги иқтисодий санкцияни қўллаш имконияти анча кенгайтирилди. Жиноий жазо тизимидан инсонпарварлик тамойилларига мутлақо зид бўлган мол-мулкни мусодара қилиш тарзидаги жазо тури чиқариб ташланди.

Шунингдек, Жиноят кодексининг 11 та моддасига етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо қўлланмаслиги ҳақидаги қоидалар киритилди.

Айтиш керакки, жазо тизимини либераллаштириш бўйича амалга оширилган бундай чора-тадбирларнинг нақадар тўғри бўлганини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда. Ишончим комил, хўжалик ишлари билан боғлиқ жиноий ишлар бўйича одамларни қамаш шарт эмас – бу давлатга жуда қимматга тушади, қолаверса, бундай жазо тури маҳкумларни тарбиялаш ва қайта тарбиялаш вазифасини ҳал қилмайди.

Жиноий жазоларни либераллаштириш борасидаги бундай чоралар натижасида Ўзбекистонда ҳозирги кунда қамоқдагилар сони жаҳон миқёсида энг паст кўрсаткични, яъни ҳар 100 минг нафар аҳолига 166 кишини ташкил қилади. Қиёслаш учун айтиш мумкинки, Россияда бу кўрсаткич 611 кишини, АҚШда 738 кишини ташкил этади. **Мамлакатимизда сўнгги ўн йилда озодликдан маҳрум қилиш жойларида сақланаётган маҳбуслар сони икки баробардан кўпроқ камайганининг ўзи ҳам бу соҳада олиб борилаётган ислоҳотларимизнинг қандай ижобий натижалар бераётганидан далолатдир.**

Маълумки, Ўзбекистонда 2008 йилнинг январидан бошлаб ўлим жазоси бекор қилинди ва унинг ўрнига умрбод ёки узоқ муддатли озодликдан маҳрум қилиш жазо тури жорий этилди.

Мамлакатимизда ўлим жазосининг бекор қилиниши халқаро ҳамжамиятнинг катта эътибор ва эътирофига сазовор бўлгани албатта ижтимоий-сиёсий аҳамиятга молик ўта муҳим воқеадир. Нуфузли хорижий экспертларнинг таъкидлашига кўра, ушбу чора ва бу соҳада юқорида кўрсатилган бошқа бир қатор ишларнинг амалга оширилиши билан Ўзбекистонда дунёдаги энг либерал жиноий жазо тизимларидан бири яратилди. Халқаро экспертларнинг бу борадаги қиёсий таҳлиллари шуни кўрсатмоқдаки, умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси Германия ва Польшада 5 та, Белгия ва Россияда 6 та, Данияда 9 та, Швецияда 13 та, Францияда 18 та, Голландияда 19 та жиноят тури бўйича тайинланиши мумкин.

Ўзбекистонда эса умрбод озодликдан маҳрум қилиш фавқулодда жазо чораси бўлиб, фақат икки турдаги жиноят, яъни жавобгарликни оғирлаштирувчи ҳолатларда қасддан одам ўлдириш ва терроризм учун тайинланади. Ушбу жазо тури бизнинг мамлакатимизда хотин-қизларга, жиноят содир этган пайтда 18 ёшга етмаган шахсларга ва ёши 60 дан ошган эркакларга нисбатан қўлланилиши мумкин эмас.

Айтинглар, азиз дўстлар, мана шу олиб келинган далиллар Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин биз қўлга киритган энг катта, энг муҳим ютуқларимиз эмасми? Шу нуқтаи назардан қараганда, юртимизда ҳақиқатан ҳам адолат ўрнатишда жиноят йўлига кирганларга энг одил ҳукм чиқаришда бу мисоллар яққол далил эмасми? Бу масала бўйича ўзгалар, бизга ақл ўргатадиганлар балки биздан ўрнак оладиган вақт келмадими?

Мамлакатимизда ўтган давр мобайнида дастлабки тергов босқичида суд назоратини кучайтириш, мазкур соҳада суд фаолиятини либераллаштириш бўйича ҳам кенг кўламли чора-тадбирлар кўрилганини таъкидлаш лозим.

Бу борада "Хабеас корпус" институтининг жорий этилиши, яъни 2008 йилдан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи прокурордан судга ўтказилиши принципиал қадам бўлди. Ушбу қарорнинг ўз вақтида ва пухта ўйлаб қабул қилингани бугунги кунда кўпгина амалий мисолларда ўз исботини топмоқда. Мазкур институтнинг амалиётда татбиқ этилиши инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликлари, унинг дахлсизлигини ҳимоя қилишда муҳим омил сифатида намоён бўлмоқда. Ушбу институт жорий этилган 2008 йилнинг январидан буён судлар томонидан дастлабки тергов органларига 700 мартадан ортиқ ҳолатда мазкур эҳтиёт чорасини қўллаш рад қилингани ҳам буни яққол тасдиқлаб турибди.

Мамлакатимизда жиноий-ҳуқуқий соҳани либераллаштириш борасидаги ислоҳотлар ҳақида гапирганда, жиноят-процессуал қонунчилигимизга киритилган ўзгартишларга мувофиқ тергов ва шахсни қамоқда сақлаш муддатлари қисқартирилганини таъкидлаш лозим.

Шунингдек, ҳуқуқни қўллаш васуд амалиётига 2001 йилдан бошлаб ярашув институти киритилди ва у самарали фаолият кўрсатмоқда. Ярашув институтининг талабига кўра, ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноий қилмишни содир этган шахс жабрланувчига етказилган зарарни тўлиқ қоплаб берган тақдирда жиноий жавобгарликка тортилмайди.

Мазкур институтнинг самарадорлиги ҳамда ўзбек халқининг раҳмдиллик ва кечиримлилик каби кўп асрлик анъаналарига мослиги унинг изчиллик билан кенгайиб боришига асос бўлди. Ҳозирги кунда 53 та жиноят таркиби бўйича ярашув институтини қўллаш имконияти назарда тутилган.

Шу борада яна бир мисолга эътибор берайлик. Ярашув институтининг жорий этилиши натижасида ўтган давр мобайнида 100 минг нафарга яқин фуқаро жиноий жавобгарликдан озод этилди.

Сўнгги йилларда юртимизда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятида қонунийликни таъминлаш борасида жиддий ишлар амалга оширилди. Биринчи навбатда, прокуратура фаолиятини ислоҳ қилиш, уни собиқ тузум даврида бўлганидек партиявий элита қўлидаги жазолаш қуроли эмас, балки қонунларнинг қатъий ижро этилишини, мамлакатимизда демократик ислоҳотларнинг изчил ривожланишини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг ишончли ҳимоя қилинишини таъминлайдиган органга айлантириш бўйича салмоқли ишлар қилинди.

Масалан, 2001 йилда янги таҳрирда қабул қилинган "Прокуратура тўғрисида"ги Қонунга мувофиқ фуқаролар прокурор назорати объектлари қаторидан чиқарилди. Айни пайтда прокуратуранинг инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, унинг қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлаш учун масъулияти оширилди.

Шунингдек, **суд қарорлари ижросини тўхтатиб туриш ҳуқуқи прокуратура ваколатлари доирасидан чиқарилди. Туман ва шаҳар прокурорларининг эса тергов ва айбланувчини қамоқда сақлаш муддатларини узайтириш ҳуқуқлари бекор қилинди.**

Бугунги кунда сиёсий, иқтисодий, давлат-ҳуқуқий муносабатларнинг бутун тизимини модернизация қилиш, фуқаролик жамиятини шакллантириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя этиш бўйича олдимизда турган кенг кўламли вазифалар суд-ҳуқуқ тизимини янада демократлаштириш масаласини кун тартибига қўяётганини биз ўзимизга албатта яхши тасаввур этамиз.

Бу борадаги вазифаларни самарали ҳал қилиш мақсадида қуйидаги ташкилий-ҳуқуқий чораларни амалга ошириш таклиф этилади.

Биринчи. Бундан ўн йил олдин қабул қилинган амалдаги **"Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида"ги Қонуннинг** янги таҳририни қабул қилишни бугун ҳаётнинг ўзи талаб қилмоқда. Яъни, ўтган даврда қонун ижодкорлиги жараёни кенгайгани ва мураккаблашгани, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг асосланганига ва сифатига нисбатан талаблар сезиларли даражада ошгани бу соҳада қонунийликни таъминлашнинг янги ва янада самарали механизмларини яратишни, қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг қонунларга, социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислоҳотлар эҳтиёжларига мос бўлишини тақозо этмоқда.

Иккинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 29- ва 31-бобларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилади. Бу ўринда судга қадар иш юритув босқичида қўлланадиган чоралар, яъни лавозимдан четлатириш ва шахсни тиббий муассасага жойлаштириш тарзидаги процессуал мажбурлов чораларини **фақат судьянинг санкцияси асосида қўллаш тартиби назарда тутилмоқда.**

Ушбу ваколатларнинг прокурордан суд органларига ўтказилиши суриштирув ва дастлабки тергов жараёнида суд назоратини кучайтириш, жиноят процессида "Хабеас корпус" институтини қўллаш соҳасини янада кенгайтириш имконини беради. Энг муҳими, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида умумэътироф этилган принциплар ва халқаро ҳуқуқ нормаларининг амалга оширилишини таъминлайди.

Учинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 439-моддасига ўзгартиш киритиш ва унга мувофиқ биринчи инстанция судида иш бўйича айблов хулосасини ўқиб эшиттириш бўйича мажбурияти аниқ белгиланмаган. Шунинг учун айблов хулосаси кўпинча судьялар томонидан ўқиб эшиттирилади. Бу эса суднинг вазифа ва мақсадларига мос келмайди. Жиноят-процессуал қонунчилигига юқорида кўрсатиб ўтилган норманинг киритилиши суднинг мустақиллиги, холислиги ва бегаразлигини таъминлашга, жиноят процессида тортишув принципини кучайтиришга хизмат қилади.

Тўртинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 321-моддасидан суднинг жиноят иши қўзғатишга доир ваколатини чиқариш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Маълумки, жиноят ишини қўзғатиш аввало суриштирув ва дастлабки тергов органлари, жиноий таъқибни амалга оширадиган бошқа ҳуқуқ-тартибот органларининг вазифаси ҳисобланади. Суддан эса шахсга қўйилган айбловнинг қонуний ва асосли эканини холис баҳолаш талаб этилади.

Ваҳоланки, ҳозирги пайтда суд томонидан жиноят ишини қўзғатиш тарзидаги процессуал ҳаракатнинг амалга оширилиши моҳиятан жиноий таъқибнинг ва ундан келиб чиқадиган барча оқибатларнинг бошланиши ҳисобланади. Бу эса судни жиноий таъқиб иштирокчилари тоифасига киритиб қўяди. Айтиш керакки, бундай амалиёт суднинг олий мақсади бўлган одил судловни амалга ошириш тамойилига мутлақо мос келмайди.

Бешинчи. Тезкор-қидирув фаолиятини амалга ошириш принциплари, асослари, шакл ва услублари, уни олиб борадиган органлар тизимини белгилаб берадиган **"Тезкор-қидирув фаолияти тўғрисида"ги Қонунни қабул қилиш таклиф этилади.** Ушбу қонуннинг мақсади тезкор-қидирув хусусиятидаги тадбирларни ўтказишда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, қонунийликка риоя қилишнинг реал ҳуқуқий кафолатларини яратишга йўналтирилган. Бу қонуннинг қабул қилиниши демократик давлатларнинг умумэътироф этилган амалиётига мос келади. Таъкидлаш керакки, бу қонун жиноятлар содир этилишининг дастлабки босқичларидаёқ уларнинг олдини олиш ва ўз вақтида тўхтатиш бўйича чораларнинг самарадорлигини, шунингдек, суриштирув ва дастлабки терговнинг сифатини оширишга хизмат қилади. Айни пайтда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг, авваламбор, ички ишлар идораларининг бу соҳадаги фаолиятининг янада либераллашувини таъминлашга олиб келади.

Олтинчи. Фаол ривожланиб бораётган демократлаштириш жараёнларини инобатга олган ҳолда, Ўзбекистон Республикасининг **Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексини** ҳар томонлама қайта ишлаш ва янги таҳрирда қабул қилиш зарур.

1994 йилда қабул қилинган амалдаги мазкур кодексга ўтган давр мобайнида 60 мартадан кўпроқ ўзгартиш ва қўшимчалар киритилган. Унинг янги таҳрири суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш муносабати билан маъмурий қонунчилик ва жиноий-ҳуқуқий сиёсатда юз берган катта миқёсдаги принципиал ўзгаришларни ўзида тизимли ва кенг кўламли тарзда акс эттириши лозим.

Бунда авваламбор жиноят қонунчилигини тобора либераллаштириш, яъни, айрим қонунбузарлик ҳолатларини жиноий юрисдикциядан маъмурий юрисдикцияга ўтказишни кўзда тутиш зарур. Кодекснинг янги таҳрирда қабул қилиниши бугунги кунда ўнлаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топган маъмурий жавобгарликка оид қонунчиликнинг унификациялашувини, яъни бирхиллашувини таъминлайди.

Шунингдек, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўришнинг процессуал механизмларини такомиллаштириш, демократлаштириш, бу соҳада қонунийликни таъминлаш ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ишончли ҳимоялаш бўйича чораларни ҳам мазкур кодексда кўзда тутиш лозим.

Еттинчи. Ривожланган демократик давлатлар тажрибасини инобатга олган ҳолда, давлат ҳокимияти идоралари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи тузилмалар, шу жумладан, прокуратура фаолиятида қонунчилик талабларига риоя қилиш ва қонун устуворлигини таъминлаш бўйича адлия органларининг ролини янада кучайтиришга қаратилган янги ҳуқуқий механизмларни ўрнатадиган ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш талаб этилмоқда.

Адлия органларининг ҳуқуқ ижодкорлиги соҳаси ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида ягона давлат сиёсатини ўтказишдаги ролини кучайтириш учун уларга зарур бўлган тегишли ваколатларнинг берилиши мамлакатимизнинг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органлари тизимида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанатининг самарали механизмини яратиш имконини беради ҳамда ушбу органлар фаолиятида қонуний ва қонун устуворлигини таъминлашга хизмат қилади.

Саккизинчи. Жамиятнинг демократия йўлидан жадал ривожланиши ва бу борада амалга оширилаётган ислоҳотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан одамларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданият даражасига боғлиқдир. Юксак ҳуқуқий маданият – демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуклик кўрсаткичидир.

Шу муносабат билан, бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқеликни ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган мақсадли кенг кўламли чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш зарур. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши аҳолининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларига нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлишини, фуқароларда қонунга итоаткорлик туйғусининг янада ортишини таъминлайди, деб ўйлайман.

III. АХБОРОТ СОҲАСИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ, АХБОРОТ ВА СЎЗ ЭРКИНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

Муҳтарам юртдошлар!

Бугун биз демократик жараёнларни чуқурлаштириш, аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш, фуқароларнинг мамлакатимиз сиёсий ва ижтимоий ҳаётидаги амалий иштироки ҳақида сўз юритар эканмиз, албатта, ахборот эркинлигини таъминламасдан, оммавий ахборот воситаларини одамлар ўз фикр ва ғояларини, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабати ва позициясини эркин ифода этадиган минбарга айлантирмасдан туриб, бу мақсадларга эришиб бўлмаслигини ўзимизга яхши тасаввур этамиз.

Маълумки, фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш масаласи инсоннинг ахборот олиш, ахборотни ва ўз шахсий фикрини тарқатиш ҳуқуқи ва эркинлигини ўзида мужассам этган бўлиб, бу Ўзбекистонда демократик жамият асосларини барпо этишнинг муҳим шарти, таъбир жоиз бўлса, тамал тоши ҳисобланади.

Мамлакатимизда ўтган йиллар давомида, айниқса охирги 10 йилда оммавий ахборот воситаларини янада либераллаштириш, сўз эркинлигини таъминлашга қаратилган кенг қамровли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди.

Юртимизда аввало оммавий ахборот воситалари ривожини таъминлайдиган, демократик талаб ва стандартларга тўла мос келадиган мустаҳкам қонунчилик базаси яратилди. Ушбу даврда оммавий ахборот воситаларини эркин ва жадал ривожлантиришга, ахборот соҳасининг самарали фаолият кўрсатишини таъминлашга қаратилган 10 га яқин қонун ҳужжатлари қабул қилинди.

«Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши ҳар кимнинг ахборотни эркин ва монеликсиз олиш ҳамда фойдаланиш ҳуқуқларини амалга оширишда, шунингдек, ахборотнинг муҳофаза қилиниши, шахс, жамият ва давлатнинг ахборот борасидаги хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этди.

Сўнгги йилларда янги таҳрирдаги **«Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги Қонунга, шунингдек, «Телекоммуникациялар тўғрисида», «Реклама тўғрисида», «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида»ги** ва бошқа бир қатор қонунчилик ҳужжатларига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Бу эса янги сиёсий шарт-шароитларда оммавий ахборот воситалари соҳасидаги демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштиришни таъминлади. Шу билан бирга, нодавлат оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш, уларнинг ахборот соҳасини демократлаштиришда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган кенг қамровли институционал ислоҳотлар амалга оширилди.

Нодавлат оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш, уларнинг моддий-техник базаси ва кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш мақсадида бир қанча жамоат ташкилотлари ташкил қилинди. Ўз таркибида 100 дан ортиқ электрон оммавий ахборот воситасини бирлаштирган Нодавлат электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди шулар жумласидандир.

Юридик ва жисмоний шахсларнинг, ахборот технологиялари ва тизимларини қўллаган ҳолда, ахборот ресурсларидан фойдаланиш механизмларини белгилаб берган янги таҳрирдаги **«Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг** қабул қилиниши оммавий ахборот воситаларини модернизация қилишни жадал ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистонда кейинги йилларда сунъий йўлдош алоқа тармоғи орқали телерадиодастурларни тарқатиш йўлга қўйилди. Бугунги кунда мамлакатимиз телекоммуникациялар тизими дунёнинг 180 та мамлакатига 28 та йўналиш бўйича тўғридан-тўғри чиқадиган халқаро каналларга эга. Юртимиздаги телерадиоканаллар томонидан тайёрланаётган кўрсатув ва эшиттиришлар Интернет глобал тармоғи орқали реал вақт режимида жаҳонга узатилмоқда.

Дунёдаги етакчи мамлакатлар тажрибасига таянган ҳолда, кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш миллий тизимининг такомиллаштирилиши ахборот соҳасидаги фаолиятнинг сифати ва савиясини оширишга қаратилган чора-тадбирлар тизимида кўп жиҳатдан ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди.

Бундай кенг миқёсдаги ишлар натижасида фақат кейинги 10 йилнинг ўзида босма оммавий ахборот воситаларининг сони 1,5 баробар, электрон оммавий ахборот воситаларининг сони эса 7 баробар кўпайиб, бугунги кунда уларнинг умумий сони қарийб 1200 тага етди. Мавжуд барча телеканалларнинг қарийб 53 фоизи, радиоканалларнинг эса 85 фоизи нодавлат оммавий ахборот воситалари ҳисобланади. Оммавий ахборот воситалари Ўзбекистонда яшайдиган миллат ва элатларнинг 7 та тилида фаолият олиб боради, шунингдек, босма материаллар ва телекўрсатувлар инглиз тилида ҳам тарқатилмоқда.

Яна бир муҳим янгилик эфир орқали узатиладиган материалларни тайёрлаш жараёнига замонавий рақамли ва мультимедиа технологиялари жорий қилинаётганида намоён бўлмоқда. Юртимизда Интернет тизимидан фойдаланувчилар сафи жадал суръатлар билан кенгайиб бормоқда. Бугунги кунда уларнинг сони 6 миллиондан ортиб кеттани ҳам буни тасдиқлаб турибди.

Мамлакатимизда фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш борасида амалга оширилган кенг кўламли ишларни танқидий баҳолар эканмиз, муҳим бир масалага алоҳида эътибор қаратишимиз зарур, деб ўйлайман. **Яъни, бу ўринда гап оммавий ахборот воситалари ва давлат ҳокимияти органлари ўртасидаги муносабатларнинг устувор жиҳатларини тўғри белгилаш, жумладан, оммавий ахборот воситалари фаолияти устидан назорат қилишнинг иқтисодий механизмларини, ахборот манбаларининг ёпиқлигини, шунингдек, таҳририятларга ҳокимият органлари ва маъмурий тузилмалар томонидан бўлаётган маълум даражадаги босимларни бартараф қилиш билан боғлиқ муаммоли масалаларни ҳал этиш ҳақида бормоқда.**

Шу боисдан қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш ўта долзарб аҳамият касб этмоқда:

Биринчи. «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида» Қонун қабул қилиш зарур. Бу ўз навбатида фуқароларнинг ахборот соҳасидаги конституциявий ҳуқуқини янада кенгроқ амалга ошириш имкониятини яратиб бериш билан бирга, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасидаги масъулиятини ҳам кўп жиҳатдан кучайтирган бўлур эди.

Ушбу қонун давлат ҳокимияти органлари фаолияти ҳақида жамоатчиликни хабардор қилиб бориш тартибларини аниқ белгилаб бериши, аҳолининг, жамоат бирлашмаларининг давлат ҳокимияти органлари томонидан қабул қилинаётган қарорлар, авваламбор фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатлари билан боғлиқ қарорлар ҳақидаги ахборотлардан кенг хабардор бўлиб боришини таъминлаши лозим.

Мазкур қонуннинг жорий этилиши ижро ҳокимияти органлари фаолиятининг, юртимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг, давлатнинг ички ҳамда ташқи сиёсатининг очиқлиги ва ошкоралигини, мамлакатимиз ва хорижда кечаётган воқеа-ҳодисалар хусусида фикрлар хилма-хиллиги ва сиёсий плюрализмни ҳисобга олган ҳолда, таъминлаши зарур.

Иккинчи. Демократлаштириш жараёнларида аҳамияти тобора ортиб бораётган ахборот коммуникациялари соҳасининг энг муҳим тармоқларидан бири бўлган телерадио тизимини ривожлантиришга қаратилган **«Телерадиоэшиттиришлар тўғрисида» Қонун** қабул қилиш ҳақида таклиф киритилмоқда.

Маълумки, ҳозирги вақтда ушбу соҳадаги фаолият оммавий ахборот воситалари, радиочастота спектри, телекоммуникациялар, ахборотлаштириш тўғрисидаги қонунларнинг муайян моддалари билан тартибга солиб келинмоқда.

Шу билан бирга, телерадиоэшиттиришлар соҳасини мустақил қудратли индустрия сифатида қайта ташкил этиш, телерадиоэшиттиришларнинг янги шакл ва турларининг пайдо бўлиши телерадиодастурларни тайёрлаш ва узатиш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тизимли ва кенг кўламли равишда тартибга соладиган яхлит қонунни кучга киритиш заруратини туғдирмоқда.

Ушбу қонуннинг қабул қилиниши телерадиодастурларни тайёрлаш ва тарқатиш соҳасида рақобатни янада кучайтириш, телерадиодастурларни узатиш борасида мобил ва рақамли телевидение каби илғор замонавий технологияларни жорий этиш, телеиндустриянинг истиқболли янги тармоқларини ташкил қилиш учун зарур шароитларни яратиш имконини беради.

Бу қонун миллий телерадиоэшиттиришлар тизими фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш механизмларини ва молиялаштириш манбаларининг эркинлиги ва мустақиллиги каби принципларини белгилаб беришга, радиочастоталарни олиш учун ўтказиладиган танловларнинг демократик ва ошкоралигини таъминлаш, тенг рақобат ва электрон медиа-бозор тармоқларининг монополлашувига йўл қўймаслик учун шароит яратиш ва бошқа бир қатор муаммоларни ечишни назарда тутади.

Учинчи. Оммавий ахборот воситалари эркинлиги ва мустақиллигини янада мустаҳкамлаш муаллифлик ҳуқуқлари ва интеллектуал мулкни ишончли ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий кафолатлари ва механизмларини кучайтириш, ахборот соҳасига бозор механизмларини жорий қилиш билан бевосита боғлиқдир.

Ушбу вазифани амалга ошириш учун **«Оммавий ахборот воситалари фаолиятининг иқтисодий асослари тўғрисида», «Оммавий ахборот воситаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш кафолатлари тўғрисида»**ги қонунларни қабул қилиш таклиф этилади. Бу қонунлар ахборот бозори иштирокчилари фаолияти самарадорлигини кучайтириш ва уларнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш, қўшимча иқтисодий преференциялар яратиш ва миллий ахборот маконини изчил ривожлантиришни таъминлашга қаратилган бошқа ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирларни амалга оширишни назарда тутади.

Тўртинчи. Оммавий ахборот воситаларининг давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик ва парламент назоратини таъминлаш, ҳокимият ва жамоатчилик ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатиш борасидаги ролини кучайтиришга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни яратиш мақсадида **«Оммавий ахборот воситалари тўғрисида», «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»**ги ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилади.

Бунда, хусусан, давлат ва жамоат бирлашмалари ахборот хизматлари, медиа-тузилмалар ишини фаоллаштириш бўйича кенг кўламли чора-тадбирларни кўзда тутиш лозим. Оммавий ахборот воситаларининг ахборот олиш юзасидан мурожаатларини кўриб чиқиш муддатларини қисқартириш, ахборот олиш соҳасидаги қонунчилик талабларини бузганлик учун юридик ва мансабдор шахсларнинг маъмурий жавобгарлигини кучайтириш ва бошқа чора-тадбирларни таъминлашга қаратилган ҳуқуқий механизмлар устида иш олиб бориш зарур.

(Давоми 4-саҳифада)

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

(Давоми, боши 1-, 2-, 3-саҳифаларда)

Шу билан бирга, сиёсий модернизация жараёнларида тобора муҳим аҳамият касб этиб бораётган замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан давлат ва жамият қурилиши тизимида кенг фойдаланиш лозим.

«Телекоммуникациялар тўғрисида»ги Қонун нормаларини янада такомиллаштириш, рақамли телерадиоэшиттириш тизимига ўтиш бўйича тадбирлар давлат дастурининг ишлаб чиқилиши ҳам ушбу вазифани ҳал этишга хизмат қилади. Мазкур дастур рақамли телерадиоэшиттиришлар инфратузилмасини шакллантириш, бу борадаги фаолиятни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга соладиган самарали тизимни яратишга қаратилиши даркор.

Мухтасар айтганда, юқорида зикр этилган чора-тадбирларнинг амалга оширилиши оммавий ахборот воситаларининг фуқаролик жамияти институтлари тизимидаги ўрни ва ролини янада мустаҳкамлашга, фуқароларнинг сўз эркинлиги ва танлаш эркинлигини таъминлашга қаратилган конституциявий ҳуқуқларини янада тўлиқ рўёбга чиқаришга ёрдам беради.

IV. ЎЗБЕКИСТОНДА САЙЛОВ ҲУҚУҚИ ЭРКИНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА САЙЛОВ ҚОНУНЧИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Эркин сайлов ва ўз хоҳиш-иродасини эркин билдириш принциплари, биринчи навбатда ҳар бир шахснинг давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш бўйича конституциявий ҳуқуқи миллий давлатчилигимиз моделининг асосини ташкил этади. **Сайловлар – бу мамлакатимизда амалда бўлган ҳуқуқий нормаларнинг нечоғлиқ демократик руҳда эканини намоён этадиган, демократик ҳуқуқий давлатнинг узвий белгиси, халқнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода этишининг, фуқароларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокининг асосий шакли бўлиб, ўта муҳим ва ҳал қилувчи аҳамиятга эга масаладир.**

Шу муносабат билан ўтган давр мобайнида юртимизда самарали, демократик сайлов тизимини шакллантириш ва ривожлантириш соҳасида ғоят чуқур ўзгаришлар амалга оширилганини таъкидлаш ўринлидир.

Маълумки, Конституциямизга, шунингдек, "Сайловчилар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги ҳамда янги таҳрирдаги "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида", "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида", "Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида"ги қонунларга 2003 ва 2008 йилларда тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Шу билан бирга, ушбу даврда мазкур соҳага оид кўплаб қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Буларнинг барчаси миллий сайлов тизимининг изчил ва босқичма-босқич либераллашувини, икки палатали парламент сайловларининг қонун талаблари ва умумэътироф этилган халқаро принцип ва нормаларга тўла мос ҳолда ўтказилишини таъминлайдиган мукаммал қонунчилик базасининг шаклланишига олиб келди.

Ушбу қонунларда давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларнинг **фақат кўппартиявийлик асосида ўтказилиши қатъий белгилаб қўйилди.** Мамлакат Президенти лавозимига, Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларни сиёсий партиялар томонидан, маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзодларни эса – сиёсий партияларнинг жойлардаги тегишли органлари томонидан кўрсатилиши тўғрисидаги принципиал қоида мустаҳкамланди. Депутатликка номзодларнинг давлат ҳокимияти ижро органлари томонидан кўрсатилиш амалиёти бекор қилинди ва бу мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришларни чуқурлаштириш йўлидаги принципиал қадам бўлди.

Шу борада сайлов қонунчилигимизга сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ бўлган, энг ривожланган демократик давлатлар тажрибасида ҳам камдан-кам учрайдиган мутлақ ваколатларнинг Марказий сайлов комиссиясига берилишини кўзда тутадиган ўзгартишларнинг киритилиши ўта муҳим аҳамиятга молик улкан воқеа бўлди. Амалдаги қонунчилигимизга кўра, сайлов кампанияси жараёнига давлат ва ҳокимият тузилмалари, жамоат бирлашмалари томонидан аралашишга қаратилган ҳар қандай уриниш қонун билан тақиқланиши ҳам буни яққол кўрсатиб турибди.

2009 йилги сайлов арафасида Марказий сайлов комиссияси томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари сайловига тайёргарлик кўриш ва ўтказиш бўйича Концепция ишлаб чиқилди. Мазкур Концепция хорижий экспертлар томонидан фуқароларнинг сайлов ва ўз хоҳиш-иродасини эркин билдириш борасидаги конституциявий ҳуқуқларига риоя этилиши бўйича ноёб ҳужжат сифатида баҳоланган эди. Ҳақиқатан ҳам, ушбу Концепциянинг амалга оширилиши сайловнинг қонун талабларига тўла мувофиқ ҳолда, сиёсий партияларнинг ўта фаол иштирокида, сайлов жараёнига марказий ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг аралашувига йўл қўймасдан ўтказилишини таъминлашда ғоят муҳим роль ўйнади.

Бизнинг қонунчилигимизда сайлов кампаниясининг бирон-бир иштирокчиси учун қандайдир алоҳида имтиёз ва преференциялар берилмаслиги белгилаб қўйилган. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қоидаларига мувофиқ, Президент сайлови, парламент ва давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлов ҳозирги вақтда қонун билан белгиланган ягона кунда – уларнинг конституциявий ваколатлари муддати тугайдиган йилнинг декабрь ойи учинчи ўн кунлигидаги биринчи якшанба куни ўтказилади.

Айтиш керакки, бизнинг сайлов тизимимиз ривожида 2008 йили сайлов қонунчилигимизга киритилган ўзгартишлар муҳим босқич бўлди. Қонунчилик палатасидаги депутатлик ўринларининг сони 120 тадан 150 тага кўпайтирилди, шундан 135 нафар депутат сиёсий партиялардан сайланади. Бугунги кунда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ниҳоятда муҳим ва долзарб аҳамият касб этиб бораётганидан келиб чиққан ҳолда, қуйи палатамиздаги 15 та депутатлик ўрни Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан сайланган депутатларга берилди.

Бундан ташқари, қонун ҳужжатларига сайлов жараёнининг янада либераллашувини таъминлайдиган бир қатор нормалар киритилди. Жумладан, сайловда иштирок этадиган сиёсий партияларнинг рўйхатдан ўтиши учун ўрнатилган муддат 6 ойдан 4 ойга туширилди.

Айни вақтда сиёсий партияларнинг сайловда иштирок этиши учун рухсат бериш масаласини ҳал этиш борасида зарур бўладиган сайловчилар имзосининг миқдори аввалги 50 минг имзо ўрнига 40 минг қилиб белгиланди.

Шунингдек, депутатликка номзодларнинг ишончли вакиллари сони 5 нафардан 10 нафаргача кўпайтирилди. Шулар қаторида сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сиёсий партиянинг "ваколатли вакили" деган янги институт киритилди, унга имзо варақаларининг тўғри тўлдирилишини текширишда, сайлов участкаларида овозларни санаб чиқишда иштирок этиш ҳуқуқи берилди.

Яна бир муҳим янгилик – қонун ҳужжатларига сайлов комиссияларининг сайловга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш билан билан боғлиқ фаолиятида ошкораликни кўпроқ таъминлашга қаратилган нормаларнинг киритилишида ўз аксини топди.

Шу асосда сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишнинг барча босқичларида, шунингдек, сайлов кунида овоз бериш хоналарида ва овозларни санаб чиқишда депутатликка номзодлар кўрсаттан сиёсий партиялардан биттадан кузатувчи, оммавий ахборот воситалари вакиллари, хорижий давлатлар, халқаро ташкилотлар ва ҳаракатлардан ҳам кузатувчилар қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди.

Шуниси эътиборга сазоворки, бизнинг сайлов тизимимиз хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини, уларнинг давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги мавқеини оширишда муҳим аҳамият касб этди. Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сиёсий партиялардан кўрсатиладиган депутатликка номзодларнинг камида 30 фоизини аёллар ташкил этиши шарт экани тўғрисидаги норманинг киритилгани бунинг яққол тасдиғидир.

2009 йилги сайловлар жараёнида айни ана шу норманинг татбиқ этилиши парламентнинг қуйи палатасига умумий депутатлар сонининг 22 фоизини ташкил этадиган 33 нафар хотин-қиз депутатни сайлаш имконини берди.

Сенат аъзолари этиб сайланганларнинг 15 фоизи аёллардир, маҳаллий вакиллик органларида фаолият кўрсатаётган аёллар эса бугунги кунда жами депутатлар сонининг 20 фоизидан ортиғини ташкил этади.

Бир сўз билан айттанда, мамлакатимизни модернизация қилиш ва демократик ўзгаришларнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланган сайлов тизимимиз мунтазам такомиллашиб бормоқда. Шу билан бирга, бугунги кунда ҳаётнинг ўзи, айниқса, охирги сайловда биз тўплаган тажриба юртимизда сайлов жараёнларини янада демократлаштириш масалаларини кун тартибига қўймоқда.

Шу муносабат билан қуйидаги қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Биринчи. "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 27-моддаси ҳамда "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 25-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилади.

Бу авваламбор партиялараро рақобатнинг кучайиши, сайловолди ташвиқотининг шакл ва усуллари тобора турли-туман ва кенг миқёсга эга бўлиб бораётгани билан изоҳланади. Шунинг учун **сайлов қонунчилигида сайлов кампаниясининг ушбу муҳим босқичини амалга ошириш жараёнида депутатликка номзодлар ва сиёсий партияларга тенг шароитлар яратиш механизмларининг самарадорлигини оширишга қаратилган нормаларни назарда тутиш лозим.**

Бундан ташқари, "Сайловолди ташвиқоти" тушунчасининг ўзига аниқ таъриф бериш, бундай ташвиқотни олиб бориш шартлари, турлари, рухсат этилган шакл ҳамда усулларини қонунчилик йўли билан белгилаб қўйиш зарур.

Яхши биламизки, бундай тажриба турли демократик мамлакатларнинг сайлов қонунчилигида кенг қўлланиб келмоқда.

Иккинчи. "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 27-моддасига сайловолди ташвиқотини нафақат сайлов куни, балки овоз бериш бошланишидан бир кун олдин ҳам олиб бориш мумкин эмаслиги тўғрисидаги нормани киритиш мақсадга мувофиқдир. Мазкур норма бир қатор ривожланган хорижий давлатлар қонунчилигида кенг қўлланади. Унинг қонунчилигимизга киритилиши сайловчиларга ўз қарашларини, сиёсий хайрихоҳлигини аниқлаб олиш, бошқача айтганда, уларнинг ким учун ва қандай сиёсий дастур учун овоз бериш масаласида онгли равишда аниқ бир қарорга келиши учун қўшимча вақт берилишига имкон яратган бўлур эди. Қонунчиликнинг ушбу қисмини такомиллаштириш овоз бериш арафасида турли суиистеъмоллик ҳолатлари ва қонун бузилишларининг олдини олиш имконини ҳам беради, албатта.

Учинчи. "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 41-моддаси ҳамда "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 38-моддасига қўшимчалар киритиш таклиф этилади. Маълумки, жойлардаги участка комиссиялари аксарият ҳолларда қонунчиликда янада аниқ белгилаб қўйишни талаб этадиган турли вазият ва муаммоли ҳолатларга дуч келади. Улардан бири **муддатидан олдин овоз бериш тартиб-қоидаси билан боғлиқ муаммодир.** Шунинг учун ҳам зикр этилган қўшимчаларнинг киритилиши фуқароларнинг сайлов ҳуқуқлари амалга оширилишини, уларнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин билдиришини, участка комиссиялари фаолияти ошкоралигини таъминлаш ва сайлов қонунчилиги бузилиши мумкин бўлган ҳолатларга йўл қўймаслик борасида навбатдаги қадам бўлур эди.

Тўртинчи. "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги, "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида"ги қонунларга "овоз бериш кунига қадар қолган беш кун ичида, шунингдек, овоз бериш куни жамоат фикри сўровлари натижаларини, сайлов натижалари прогнозларини ва ўтказилаётган сайлов билан боғлиқ бошқа тадқиқотларни нашр этиш (эълон қилиш), шунингдек, уларни умумий фойдаланишдаги ахборот-телекоммуникация тармоқларига (шу жумладан, Интернет тармоғига) жойлаштириш тақиқланади" деган норма киритиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Ушбу норманинг юқорида кўрсатилган қонунларга киритилиши сайловчилар ҳуқуқларининг янада таъсирчан ҳимоя қилиниши, муайян номзодга ғаразли муносабатда бўлиш, бу борада сайлов қонунчилиги бузилишининг олдини олиш имконини беради.

Бешинчи. Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига депутатлар сайловининг очиқлиги ва ошкоралигини таъминлаш мақсадида "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 6-моддасига Ўзбекистон Экологик ҳаракатининг Қонунчилик палатаси депутатларини сайлаш бўйича конференцияларида кузатувчиларнинг иштирок этиш ҳуқуқини белгилаб берадиган қўшимча киритиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман.

Юқорида баён этилган қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мамлакатимизда сайлов эркинлиги ҳуқуқи принципининг тўлиқ жорий этилиши ва сайлов тизимининг янада демократлашувига хизмат қилиши муқаррар.

V. ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ

Азиз дўстлар!

Ўзбекистонимиз босиб ўтган кейинги ўн йиллик давр аҳолимизнинг кенг қатламлари қўллаб-қувватлайдиган турли хил фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотларнинг жадал шаклланиши ва ривожланиши даври бўлди.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Конституциямизда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятига доир асосий принципларнинг мустаҳкамлаб қўйилгани барча аҳоли қатламлари манфаатларини акс эттирадиган бундай ташкилотлар кенг тармоқларининг ривожланиши учун қулай шароит яратди.

Бугунги кунда мамлакатимизда жамият ҳаётининг турли соҳаларида 5100 дан зиёд нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолият юритмоқда ва бу кўрсаткич 2000 йилга қараганда 2,5 баробар кўпдир. Фуқаролар йиғинлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари – маҳаллалар сони 10 мингдан ортиқни ташкил этади. Булар қаторида "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, "Соғлом авлод учун", "Нуроний" жамғармалари, "Ижод" фонди, Нодавлат нотижорат ташкилотлар миллий ассоциацияси ва бошқа жамоат ташкилотларини санаб ўтиш мумкин.

Фуқаролик институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳозирги кунда демократик қадриятлар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим омилига айланмоқда, фуқароларнинг ўз салоҳиятларини рўёбга чиқариши, уларнинг ижтимоий, социал-иқтисодий фаоллиги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш учун шароит яратмоқда, жамиятда манфаатлар мувозанатини таъминлашга кўмаклашмоқда.

Бундай ташкилотларнинг обрўси ошиб, мустаҳкамланиб боргани сари фуқаролик жамияти институтларининг давлат ва ҳокимият тузилмалари фаолияти устидан таъсирчан жамоатчилик назоратини амалга оширишдаги роли жамиятимизда тобора ортиб бормоқда. Бугунги кунда жамоатчилик ва фуқаролик назорати институти жамиятнинг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш, одамларнинг кайфиятини, мамлакатда кечаётган ўзгаришларга муносабатини аниқлашнинг муҳим воситаларидан бирига айланмоқда.

Мамлакатимизда Омбудсман, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ, "Ижтимоий фикр" жамоатчилик маркази, Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти каби инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар ва бошқа бир қатор ташкилотлар фаолият кўрсатмоқда.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизни демократик янгилаш жараёнида фуқаролик институтларининг роли ва аҳамиятини кучайтиришга, фуқароларнинг энг муҳим социал-иқтисодий муаммоларини ҳал этишга қаратилган 200 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилингани ҳам бу соҳа ривожига бўлган катта эътиборни кўрсатади.

Айтиш керакки, фуқаролик жамияти институтлари тизимида нодавлат нотижорат ташкилотларини тобора ривожлантириш, уларнинг мустақил иш юритиши ва чинакам мустақиллигини таъминлаш, ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, фаолиятини ташкилий-ҳуқуқий, моддий-техникавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашни кучайтиришга қаратилган **"Нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуннинг** қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этди.

Сўнгги йилларда **"Жамоат фондлари тўғрисида"ги, "Ҳомийлик тўғрисида"ги қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтлари ривожланишига кўмаклашиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори** ва бошқа қатор ҳужжатлар қабул қилинди ва улар фуқаролик жамияти институтлари ижтимоий фаоллигини кучайтиришда муҳим омил вазифасини бажармоқда.

Шунингдек, мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантиришда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати Кенгашларининг **"Нодавлат нотижорат ташкилотларини, фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қўшма қарори** ҳам алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Ўз навбатида, Олий Мажлис ҳузурида Жамоат фонди ҳамда таркибига нодавлат нотижорат ташкилотлари ва жамоат ташкилотларининг ваколатли вакиллари билан бирга депутатлар, молиявий тузилмаларнинг масъул ходимлари кирган Парламент комиссиясининг ташкил қилиниши ҳам эътиборга сазовордир.

Мазкур комиссиянинг фаолияти "учинчи сектор" деб ном олган фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлашга давлат бюджетидан ажратилган молиявий маблағларни янада очиқ, ошкора, аниқ йўналтирилган ва энг муҳими, демократик асосда тақсимлашни таъминлаш имконини бермоқда. Бу эса нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг ташкилий-техникавий ва иқтисодий негизини мустаҳкамлашга самарали таъсир кўрсатмоқда.

Фақат кейинги уч йилнинг ўзида фуқаролик жамияти институтлари тақдим этган турли ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш учун Олий Мажлис ҳузуридаги Жамоат фонди томонидан 11 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратилди.

Юртимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида нодавлат нотижорат ташкилотлари ва бошқа фуқаролик институтлари ролини янада кучайтириш фуқаролик жамиятини шакллантириш, демократлаштириш ва мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви бўйича ўз олдимизга қўйган мақсадимизни рўёбга чиқаришда ҳеч бир муболағасиз ҳал қилувчи омил эканини, ўйлайманки, кимгадир уқтириб ўтиришга зарурат бўлмаса керак.

Фуқаролик жамияти институтларининг янада ривожланишига эришиш, амалга оширилаётган ислоҳотларимизнинг очиқ-ошкоралиги ва самарадорлигини таъминлашда, уларнинг ролини кучайтиришда **"Ижтимоий шериклик тўғрисида"ги Қонуннинг** қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этади. Ушбу қонунда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш дастурларини амалга ошириш, гуманитар муаммоларни ҳал этиш, мамлакатимиз аҳолиси турли қатламларининг ҳуқуқ ва эркинликлари, манфаатларини ҳимоя қилишда нодавлат нотижорат ташкилотларининг давлат тузилмалари билан ўзаро муносабатларидаги аниқ чегараларни белгилаш ва ташкилий-ҳуқуқий механизмларни такомиллаштириш каби масалалар бўйича ҳуқуқий нормалар кўзда тутилиши даркор.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш институти – маҳалла фаолиятининг ташкилий асосларини янада такомиллаштириш, унинг вазифалари кўламини кенгайтириш, давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари билан ўзаро яқин муносабатларини таъминлаш алоҳида долзарб аҳамият касб этмоқда.

Бу вазифани ҳал қилишда **"Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига** тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш мақсадга мувофиқдир. Бунда маҳаллани аниқ йўналтирилган асосда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, хусусий тадбиркорлик ва оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айлантириш, шунингдек, унинг давлат бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик назорати олиб бориш тизимидаги вазифаларини янада кенгайтиришга жиддий эътибор қаратиш лозим.

Шу билан бирга, **"Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига** фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари раислари сайлови тизимини янада такомиллаштириш бўйича оқсоқоллар ва уларнинг маслаҳатчилари энг муносиб фуқаролар ичидан сайланишини, фуқаролар ижтимоий фаоллигини кучайтиришда маҳалланинг аҳамияти ва роли оширилишини таъминлайдиган чора-тадбирларни назарда тутадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф қилинади.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан қонун ҳужжатларининг ижро этилиши устидан жамият, фуқаролик институтлари назоратини амалга оширишнинг тизимли ва самарали ҳуқуқий механизмини яратишга қаратилган **"Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида"ги Қонунни** қабул қилиш фурсати етди. Қонунда жамоатчилик назоратининг турлари, шакллари ва субъектларини, назорат предметини, уни амалга оширишнинг ҳуқуқий механизмларини, шунингдек, мазкур соҳада амалдаги қонун ҳужжатларини ижро этмагани учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги шартларини белгилаб қўйиш зарур.

Шу нуқтаи назардан қараганда, Инсон ҳуқуқлари соҳасида миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш долзарб аҳамиятга эга. Ушбу дастур энг аввало ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари томонидан инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш, жамиятда инсон ҳуқуқлари бўйича маданиятни шакллантириш ва шу каби бошқа соҳаларга оид қонунларга риоя этилиши устидан жамоатчилик мониторингини олиб боришга қаратилган чора-тадбирларни ўзида мужассам этиши керак.

Шунингдек, **Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига** жамият ва давлат қурилиши, ҳудудларда ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг турли соҳаларида нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳуқуқларини белгилаб берган қонун ҳужжатлари талабларини бузганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини кучайтиришни назарда тутадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш лозим.

Шулар қаторида соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, аҳолини, айниқса, ёшларни иш билан таъминлаш, ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларни қўллаб-қувватлаш ва шу каби катта социал аҳамиятга молик бошқа масалалар бўйича муҳим давлат дастурларини амалга оширишда нодавлат нотижорат ташкилотлари иштирокининг ҳуқуқий асосини яратиб берадиган қонун ҳужжатлари мажмуасини ишлаб чиқиш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Хусусан, атроф-муҳитни ҳимоя қилишни таъминлаш тизимида нодавлат нотижорат ташкилотларнинг роли ва ўрнини белгилашга қаратилган **"Экологик назорат тўғрисида"ги Қонун** лойиҳасини ишлаб чиқиш ва бошқа қатор қонун ҳужжатларини қабул қилиш фурсати етди, деб ўйлайман.

VI. ДЕМОКРАТИК БОЗОР ИСЛОҲОТЛАРИНИ ВА ИҚТИСОДИЁТНИ ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ

Муҳтарам юртдошлар!

Барчамизга аёнки, мамлакатимиз мустақил тараққиётининг дастлабки босқичида, яъни 1991 йилдан 2000 йилгача бўлган даврда улкан ўзгаришларни амалга оширишда асосий эътиборимиз марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимига барҳам бериш ва бозор иқтисодиётининг асосларини, авваламбор, қонунчилик базасини шакллантириш учун шароит яратишга қаратилди.

Шу борада қабул қилинган ўта муҳим қонун ва норматив ҳужжатлар қаторида Фуқаролик, Ер, Солиқ ва Божхона кодекслари, "Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида", "Банклар ва банк фаолияти тўғрисида", "Чет эл инвестициялари тўғрисида", "Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида"ги қонунларни қайд этиш мумкин.

Ислоҳотларимизнинг кейинги босқичида "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида", "Хусусий корхона тўғрисида", "Валютани тартибга солиш тўғрисида", "Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида", "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги қонунлар, янги таҳрирдаги Солиқ кодекси ва иқтисодиётни ислоҳ қилиш бўйича **умумий ҳисобда 400 дан зиёд қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиб, қабул қилинди ва жорий этилди.** Уларнинг барчаси иқтисодиётимизни янада либераллаштириш ва модернизация қилишда нафақат мустаҳкам ҳуқуқий асос, балки амалга оширилаётган бозор ислоҳотларининг ортга қайтмаслигининг кафолати бўлиб хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, холисона таҳлил, ислоҳотларимизнинг мантиқи ва изчиллиги, уларнинг энг замонавий бозор нормаларига мувофиқлигини баҳолаш иқтисодиётни бошқариш тизимини янада чуқурлаштириш, такомиллаштириш ва либераллаштириш бўйича жиддий эҳтиёж мавжудлигини кўрсатмоқда.

(Давоми 5-саҳифада)

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

(Давоми, боши 1-, 2-, 3-, 4-саҳифаларда)

Биринчи навбатда, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустаҳкамлашимиз, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан қўлга киритган ёки яратган ўз мулкининг дахлсизлигига асло шубҳа қилмаслигини таъминлайдиган ишончли кафолатлар тизимини яратишимиз зарур. Ҳар бир тадбиркор аввало шуни аниқ-равшан билиб олиши керакки, **давлат хусусий мулкдор ҳуқуқларининг ҳимоячисидир.** Шунинг учун ҳам тадбиркорлар ўз бизнесига бехавотир инвестиция киритиши, ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириши, маҳсулот ҳажми ва олаётган даромадини кўпайтириши, ўз мулкига ўзи эгалик қилиши, фойдаланиши, тасарруф этиши лозим. Айни шу мақсадда бозор иқтисодиётининг негизи ҳисобланган хусусий мулкка нисбатан давлат томонидан берилаётган асосий кафолатларни мустаҳкамлашга қаратилган **"Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунни** ишлаб чиқиш ва қабул қилиш зарур.

Шунингдек, бошқарув тизимини такомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида **"Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рухсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида"ги Қонунни** ишлаб чиқиш ва қабул қилиш муҳим аҳамият касб этади. Бунда тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун зарур бўлган рухсат бериш тартиб-қоидаларининг қатъий чекланган рўйхати ва турларини аниқ белгилаб қўйиш, **қонунда назарда тутилмаган ортиқча рухсатнома ва рухсат бериш тартиб-қоидаларининг янги турлари киритилишини қонун билан кескин тақиқлаш зарур.**

Ўйлайманки, бугунги кунда кичик бизнес ва тадбиркорликни кенгайтириш учун **бизнеснинг янги ташкилий-ҳуқуқий шакли сифатида оилавий бизнесни қонуний белгилаб қўйиш вақти келди.** Мамлакатимизда бизнесни ташкил қилишнинг ушбу шакли бизнесни юритишда юзага келган миллий анъаналаримизга, хўжалик юритиш фаолиятининг мавжуд ҳолатига тўла мос келади. Ишончим комилки, бундай бизнесни ташкил қилишнинг қонунчилик базаси яратилса, оилавий бизнеснинг ҳуқуқий кафолатларини кучайтириш, иқтисодиётнинг турли соҳаларида унинг жадал ва кенг ривожланиши ва янги иш ўринларининг очилишига шароит туғилади.

Сизларга яхши маълумки, жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози даврида мамлакатимиз молия-банк тизими ўзининг барқарор ва ишончли эканини исботлади. Шу билан бирга, бу тизимнинг янада мустаҳкамланиши **хусусий банклар ва хусусий мулкка асосланган лизинг, суғурта компаниялари, кредит уюшмалари, микромолиявий ташкилотлар каби молиявий институтларни ташкил этишнинг қонунчилик асосларини шакллантириш ҳисобидан банк-молия соҳасига хусусий капитални жалб қилиш билан ҳам боғлиқ.** Бу эса банк ва бошқа молиявий хизматлар бозорида рақобатнинг кенгайиши ҳамда мижозларга хизмат кўрсатиш сифатининг ошишига имкон беради ва энг юксак халқаро стандартлар талабига мос замонавий бозор инфратузилмасининг ривожланиши учун шароит яратади.

Юртимизда ўтган йиллар давомида бозор иқтисодиёти соҳасидаги ўзгаришларнинг ишончли қонунчилик базасини шакллантириш борасида амалга оширилган улкан ишлар ҳеч кимга сир эмас, албатта. Буларнинг барчасини эътироф этган ҳолда, мавжуд қонунларимизнинг кўпчилигини уларни қўллаш амалиёти ва мамлакатимизда бозор муносабатлари ривожланишининг ҳозирги даврдаги янги реал ҳолатидан келиб чиқиб, жиддий қайта кўриб чиқиш зарур.

Мисол учун, мамлакатимиздаги деярли барча ишлаб чиқариш объектлари акциядорлик компаниялари принципи бўйича ташкил этилган, аммо улар ўз мақомига қай даражада мос ҳолда фаолият юритмоқда ва ўз ҳуқуқларидан қандай фойдаланмоқда, деган саволни ўзимизга бериб кўрайлик. Акциядорлик компаниялари ўзларининг бозор муносабатларига мос мақомига мувофиқ фаолият юритиши учун яна қандай механизмларни ҳаракатга келтириш зарур?

Шу муносабат билан **"Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонунни** танқидий қайта кўриб, янги таҳрирда ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ҳамда унда корпоратив бошқарув ва назорат органларининг ваколатлари, ҳуқуқлари ва жавобгарлигини янада аниқ белгилаш лозим. Ушбу қонундаги акциядорлик жамиятларининг Кузатувчилар кенгашлари, умумий йиғилишлари, тафтиш комиссияларининг роли ва аҳамиятини ошириш, миноритар, яъни қўлида акцияси кам бўлган акциядорларнинг кафолатларини кўпроқ таъминлаш, барча акциядорларни ва бўлажак инвесторларнинг акциядорлик компаниялари фаолияти тўғрисида ахборот олиш имкониятларини кенгайтиришни кўзда тутиш айни муддао бўлур эди.

Ҳозирги вақтда яна бир муҳим масала — **мамлакатимиз иқтисодиётида кичик бизнес, биринчи навбатда хусусий тадбиркорликнинг роли ва улушини янада кенгайтиришни таъминлай оладиган қонунларни қабул қилиш** масаласи биз учун долзарб бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистоннинг бу йилги ялпи ички маҳсулотида кичик бизнеснинг улуши 50 фоиздан ортиб бораётганига қарамасдан, афсуски, бу соҳа реал иқтисодиётимизда, авваламбор саноатда етакчи ўринни эгаллай олмаяпти. Ушбу вазифани ҳал этиш учун **"Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуннинг** янги таҳририни тайёрлаш зарур. Бу қонунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини ташкил қилиш йўлларини соддалаштириш, уларнинг фаолияти учун кўпроқ эркинликлар беришни кўзда тутиш лозим. Ушбу секторни кредитлаш, ресурслардан фойдаланиш, **давлат буюртмаларини олиш,** тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқараётган маҳсулотларни сотиш учун янги имтиёзлар бериш, халқаро амалиётга мувофиқ даромадларнинг йиллик декларацияси шаклига босқичма-босқич ўтиш, молия ва статистика ҳисоботлари тизимини янада соддалаштириш, жумладан, бундай ҳисоботларни ваколатли давлат органларига электрон шаклда тақдим этиш каби механизмлар ҳисобидан қўллаб-қувватлаш масалалари ҳам қонунда ўз аксини топиши даркор.

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, бозор муносабатларининг асоси бўлган рақобатни ривожлантиришда монополияга қарши қонун ҳужжатлари катта роль ўйнайди. Аммо, амалдаги **"Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида"ги Қонун бугунги кунда эскирди ва замон талабларига жавоб бермай қолди. Шуни эътиборга олган ҳолда, "Рақобат тўғрисида"ги янги қонунни ишлаб чиқишимиз ва қабул қилишимиз зарур.** Ушбу қонунда монополистик фаолиятни нафақат товарлар бозорида, балки молия бозорларида ҳам тартибга солишни назарда тутиш лозим. Шунингдек, биржа савдоларида ҳам монополияга қарши механизмларни, акцияларни сотиб олиш, қўшиш ва бирлаштириш битимларини тартибга солиш ва назорат қилиш тартиб-қоидаларини соддалаштириш бўйича нормаларни ушбу қонунга киритиш мақсадга мувофиқдир.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг 80 фоиздан ортиғини нодавлат сектор таъминламоқда. Тан олишимиз керакки, 1991 йилда қабул қилинган **"Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш_тўғрисида"ги Қонун,** ўтган давр мобайнида 80 тадан ортиқ қонуности ҳужжати унга уйғунлаштирилганига қарамасдан, **бугун қайта кўриб чиқишни ва янги таҳрирда қабул қилишни талаб этмоқда.**

Мамлакатимизнинг стратегик муҳим тармоқлари ва корхоналарида акцияларнинг назорат пакети, таъбир жоиз бўлса, "олтин" акцияларни давлат ихтиёрида сақлаб қолган ҳолда, иқтисодиётнинг энг муҳим етакчи тармоқларига хусусий инвесторларни жалб қилиш ва уларда нодавлат сектор улушини янада кенгайтириш зарур. Бунда бўлажак инвесторларнинг барча тоифаларига хусусийлаштириш жараёнларида тенг шароит яратишни таъминлаш, уларда хусусий сектор иштирокини кенгайтириш, хусусийлаштириш битимларининг очиқлиги ва ошкоралигини кўзда тутиш лозим.

Юқорида таъкидлаб ўтилган ғоят муҳим аҳамиятга молик қонунларни такомиллаштириш билан бирга, Ўзбекистонда амалга оширилаётган бозор ислоҳотларининг суръати ва мантиқий талабларидан келиб чиққан ҳолда, эркин бозор иқтисодиёти муносабатларини янада ривожлантиришга хизмат қиладиган бир қатор қонунлар қабул қилишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. "Кредит бюролари фаолияти ва кредит ахборот алмашуви тўғрисида", "Гаров реестри тўғрисида", "Риэлторлик фаолияти тўғрисида", "Инвестиция ва пай фондлари тўғрисида", "Инновациялар ва иқтисодиётни модернизация қилиш тўғрисида"ги ва бошқа янги қонунлар шулар жумласидандир.

Яна бир муҳим масала.

Мамлакатимиз иқтисодий тараққиётининг энг муҳим истиқболлари ва устувор йўналишларини белгилаб олар эканмиз, биз ички эҳтиёжнинг ўсишига алоҳида эътибор қаратишимиз керак бўлади. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози оқибатларини юмшатишга қаратилган Инқирозга қарши чоралар дастурида ана шундай ёндашув асосида иш тутганимиз ўтган йилларда ўзини тўла оқлади. Таъкидлаш керакки, бугунги кунда Осиёдаги кўплаб мамлакатлар айнан шундай позицияга амал қилиб келмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, бизнинг яқин истиқболдаги энг муҳим вазифамиз бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш — **истеъмол талабини кенгайтириш мақсадида социал соҳани ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлашни янада ошириш, хизмат кўрсатиш секторини, инфратузилма объектларини ривожлантиришга, транспорт ва коммуникация лойиҳалари амалга оширилишига алоҳида эътибор беришдир.**

Муҳтарам мажлис қатнашчилари!

Ҳурматли депутатлар!

Сўзимни якунлар эканман, мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг таклиф этилган Концепцияси Ўзбекистонни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш борасида биз қарийб 20 йил олдин бошлаган жараённи давом эттириш бўйича Олий Мажлис томонидан узоқ муддатли аниқ ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун асос бўлади, деб ишонаман.

Менинг сизларга мурожаатим, даъватим шуки, бугунги кунда амалга оширилаётган ислоҳот ва янгиланишлар жараёни бутун жамиятимиз, саховатли заминимизда яшаётган ҳар қайси инсонни амалий ишларга сафарбар этадиган умумий мақсадга айланиши учун барча имкониятларни ишга солайлик, эл-юртимиз манфаати, она Ватанимизнинг равнақи ва келажаги учун бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилайлик.

Шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, ғайрат-шижоат тилайман.

Жой номлари – қадрият тимсоли

ТАРИХИЙ ЖОЙГА ТАРИХИЙ НОМ ЯРАШАДИ

Кейинги пайтда мамлакатимиз матбуотида, хусусан, шаҳримиз жамоатчилиги, Собир Раҳимов тумани фаоллари ўртасида туманимиз номини ўзгартириш бўйича турли таклиф-мулоҳазалар билдирилмоқда. Албатта, бундай таклифлар ўз-ўзидан пайдо бўлгани йўқ.

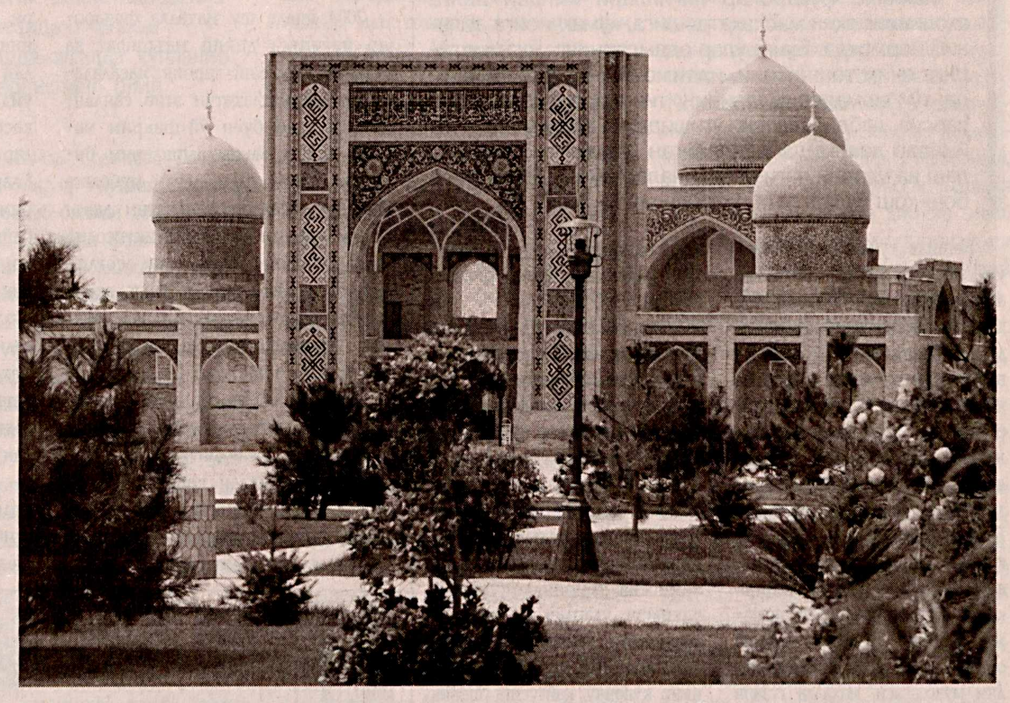

Маълумки, истиқлол йилларида юртимизда тарихий жой номларини тиклаш, бу борада илгари йўл қўйилган бир ёқлама ва юзаки ёндашувларга барҳам бериш, топонимик ном ва атамаларда миллий қадрият ва анъаналаримизни ҳар томонлама кенг акс эттириш бўйича улкан ишлар амалга оширилмоқда.

Бунинг тасдиғини узоққа бормасдан, ўзимиз яшаётган маҳалла, унинг ҳудудидаги замонавий таълим масканлари, кўча ва гузарлар, савдо шохобчалари мисолида яққол кўриш мумкин.

Масаланинг яна бир жиҳати шундаки, кейинги пайтда, бутун юртимиз каби, бизнинг туманимиз ҳам ҳар томонлама обод, янада файзли ва тароватли бир ҳудудга айланиб бормоқда. Айниқса, муҳтарам Президентимиз Ислом Каримовнинг бевосита ташаббуси ва раҳнамолиги билан Ҳазрати Имом ёдгорлик мажмуаси, Эски Жува бозори, Абдулла Қодирий номидаги маданият ва истироҳат боғи, Қорасарой, Соғбон, Зарқайнар каби кўчалар ҳамда уларнинг атрофидаги майдонлар, турар-жой мавзелари, ижтимоий-маданий объектлар бутунлай янгитдан барпо этилгани бу қадимий даҳани таниб бўлмас даражада ўзгартириб юборди.

Ҳозирги кунда Ҳазрати Имом ёдгорлик мажмуаси нафақат шаҳримиз ва мамлакатимиздан, балки бутун дунёдан ташриф буюраётган зиёратчилар қадами бир зум ҳам узилмайдиган том маънодаги қутлуғ қадамжога айланди.

Айни вақтда ушбу ноёб обидаларни зиёрат қиладиган ўқувчи ва талаба ёшларимизда, зиёлиларимизда ҳақли бир савол туғилмоқда. Яъни, бу ҳудуд шунчалик қадимий тарихга эга бўлса, унинг тупроғида шундай улуғ зотларнинг қабр-мақбаралари, табаррук зиёраттоҳлар мавжуд бўлса, нима учун бу туманнинг қадимий номи сақланиб қолмаган? Унга 1970 йилда Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси генерал-майор С.Раҳимовнинг номи берилган экан, нима, унга қадар бу ҳудуднинг тарихий номи бўлмаганми? Шундай қадимий, бир неча асрлик тарихни ўзида мужассам этган ҳудуднинг номини фақат ўтган асрнинг 70-йили билан боғлаб қўйиш адолатданми? Унга қадар бу ерда ҳаёт, ўзгариш ва ободончилик, анъана ва қадриятлар бўлмаганми? Албатта, бўлган. Лекин собиқ совет тузуми даврида жойларга ном бериш масаласидаги бирёқлама ва юзаки ёндашув туфайли бу ҳудуднинг қадимий номи ҳам, унинг бой тарихи ҳам эътибордан четда қолиб кетган. Аниқроқ айтганда, мустабид совет мафкураси бу ҳақиқатни тан олишни мутлақо истамаган, ўз манфаатларига зид деб билган.

Мана энди, туманимизга бўлган доимий юксак эътибор туфайли шу масалада ҳам тарихий адолатни ўз жойига қўядиган вақт келди. Шунинг учун ҳам биз, маҳалла фаоллари туманимизни унинг асл номи билан "Олмазор" деб қайта номлаш ҳақида билдирилаётган таклифларни ҳар томонлама ўринли, деб биламиз ва тўла қўллаб-қувватлаймиз. Чунки бу ном айтилиши билан ота-боболаримизнинг фидокорона меҳнати туфайли бунёд этилган, қадим замонлардан буён биз учун ҳаётий анъана бўлиб келаётган гўзал боғ-роғлар, сўлим дарахтзорлар, соя-салқин кўчалар, файзли хонадонлар, бир сўз билан айтганда, доимо эзгулик ва бунёдкорлик билан яшайдиган инсонлар кўз ўнгимизда намоён бўлади.

Мана шу анъаналаримиз мустақиллик йилларида Президентимиз ташаббуси билан қайта тикланаётганига барчамиз ҳар қадамда гувоҳ бўлмоқдамиз. Шаҳримиз ва туманимиздаги кўча ва майдонлар, боғ ва хиёбонлар, бир-биридан шинам ва гўзал замонавий таълим ва маданият масканлари атрофига, обод маҳаллалар ҳудудига экилаётган мевали ва манзарали дарахтлар кўрган одамнинг кўзини қувонтиради.

Бундай манзарага, бундай бунёдкор муҳитга "Олмазор" деган ном узукка кўз қўйгандек ярашиб тушади, албатта.

Абдумавлон РАҲИМОВ,
"Маҳалла" хайрия жамғармаси Собир Раҳимов туман бўлинмаси раиси

ОЗОДЛИГИМИЗ, ҒУРУР ВА ОРИЯТИМИЗ ТИМСОЛИ

< [1]

Жорий йилда пойтахтимизда барпо этилган "Ватанга қасамёд" ҳайкали сиймосида ҳам мукаддас байроқнинг инсонга берадиган маънавий қуввати ёрқин ифодаланган. Бу муҳташам бадиий мажмуада тасвирланган ўғлон байроғимизни кўзига тўтиё қилиб, Ватан ҳимояси учун, ота-боболаримиз хоки ётган қутлуғ заминнинг ҳар қарич тупроғини асраш учун тайёрман, деб тиз чўкиб қасамёд қилмоқда.

Давлатимиз байроғидаги ҳар бир ранг, ҳар бир белги халқимизнинг узоқ йиллик умуммиллий қарашлар тизимидан келиб чиққан ҳолда танланган ва ўзига хос чуқур фалсафий маъноларга эга.

Байроқдаги мовий ранг — тириклик манбаи бўлган оби ҳаёт ва мусаффо осмонимиз рамзи. Унда халқимизнинг миллий интеллекти, салоҳияти ва маънавий қудрати авлодлар оша яшаб келаётгани ўз инъикосини топган.

Оқ ранг — муқаддас тинчлик тимсоли бўлиб, у халқимизга хос беғуборлик, соф виждон, покиза орзу-ҳаёллар ва ботиний гўзалликни англатади. Яшил ранг — яшариш ва янгиланиш рамзи бўлиб, элимизнинг навқирон ва баркамол авлодларини, табиатга уйғун ҳаётимиз ва бой табиий ресурсларимизни ифодалайди. Қизил чизиқлар — вужудларимизда жўш ураётган ҳаётий қудрат, истиқлол ва озодлик учун қон тўккан эрксевар ота-боболаримизнинг орзу-армонлари ифодасидир.

Байроқдаги ҳилол — қўлга киритилган мустақиллигимизни, 12 юлдуз эса Ватанимизда яшаётган инсонлар ҳамиша комилликка интилиши ва саодатга элтувчи йўлни танлашини билдиради.

Тарихий қадриятларимиз асосида яратилган, халқимизнинг ўтмиши, бугуни ва келажаги ёрқин тимсолларда ифодаланган давлатимиз байроғини ҳурмат қилсак, ўзимизга она сути, алласи ва улуғ аждодларимиз ўтити билан кирган бемисл миллий қудрат, юксак интеллект, мустаҳкам иродани англаймиз. Зотан, Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганидек, миллий тимсоллар ва рамзларнинг ҳар бири миллий ғуруримизни юксалтиришга хизмат қилади, уларнинг ҳар бири катта бир дарслик, кучли тарбия воситасидир.

Умид ЁҚУБОВ,
ЎзА шарҳловчиси

Қандай яшаяпсиз, маҳалладош?

СЕРВИС — ДАРОМАД МАНБАИ

— дейди «Дўстлик» маҳалласи оқсоқоли Нарзулла Файзиев

< [1]

Умуман, сўнгги уч-тўрт йилда ҳудудда аҳолига сервис хизмати кўрсатиш доираси кескин ортди. Чунончи, Феруза Камолованинг «Файруз» гўзаллик салони, Ориф Шаҳобовнинг пахтани қайта ишлаш цехи, Азизбек Азизовнинг музлатгич, Алоҳиддин Жумаевнинг автомобилларни тузатиш устахоналари аҳоли юмушини осонлаштириши билан бирга, ўз соҳибларига қўшимча даромад ҳам келтирмоқда.

Аҳамиятлиси, ҳудудда сервис тармоғининг кенгайишига маҳалла ҳам муносиб кўмакдош бўляпти.

Биргина мисол. Ҳозирда ҳудуд чиройига кўрк бағишлаб турган «Настарин» тўйхонаси ўрни аввалари ташландиқ, қаровсиз жой эди. Маҳалладошларнинг тўй-маъракаларини ўтказиш учун узоқларга қатнаётганини кўрган раис тадбиркор Фурқат Камоловга шу ерда тўйхона қуриш таклифини айтди. Тез орада маҳалла тавсияси билан ер тадбиркор ихтиёрига ўтказилди. Тўйхона қад ростлади. Баҳонада ҳудуд обод бўлиши билан бирга, саккиз киши иш билан таъминланди.

— Сервис муҳим даромад манбаи, — дейди маҳалла фуқаролар йиғини раиси Нарзулла Файзиев. — Шу боис биз ҳудудда ушбу соҳани ривожлантиришга алоҳида эътибор беряпмиз. Айни пайтда маҳаллада қирққа яқин сервис ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари мавжуд бўлиб, уларда икки юз нафарга яқин аҳоли фойдали меҳнатга жалб этилган. Бу борада, айниқса, тикувчилик, новвойхона, пазандачилик, савдо хизматларини таклиф этаётган хотин-қизларнинг ташаббуслари салмоқли бўлаётир.

Ана шундай ёш тадбиркорлардан бири Феруза Мамедова ўттан йили пойтахтдаги «Машҳура» ўқув марказида ҳунар ўрганиб келиб, ҳозирда тўй базмлари учун торт ва бошқа ширинликлар, салатлар тайёрлаш баробарида, беш нафар қизни шогирдликка олиб, уларга ўз ҳунарининг сир-асрорларини ўргатмоқда. Ферузанинг сабоқдоши Наззора Абдуллаева тикувчилик ҳунарини ўрганиб, бугун ўз цехининг ишини йўлга қўйди.

Албатта, бу каби ҳаракатлар маҳалла аҳолисининг фаровонлиги ошишига хизмат қиляпти. Биргина мисол. 2009 йилда 23 та кам таъминланган оила маҳалладан ёрдам пули ажратилишини сўраб мурожаат қилган бўлса, 2010 йилда бу кўрсаткич ўн еттитани ташкил этди. Маҳалладошлар ҳаёти яхшиланиб, фаровон оилалар сони ошишида эса ҳудудда сервис хизмати яхши йўлга қўйилиб, тадбиркорлик субъектлари, янги иш ўринлари яратилаётгани муҳим омил бўлмоқда.

Акбар РУСТАМОВ,
«Mahalla»мухбири.

Жамғарма кўмагида

БАЙРАМ КЕНГ НИШОНЛАНДИ

< [1]

Шунингдек, айём арафасида ана шундай хайрли ишларга жамғарманинг Наманган вилояти бўлими ҳисобидан 284 миллион сўм, Андижон вилояти бўлими ҳисобидан 61 миллион сўм, Самарқанд вилояти бўлими ҳисобидан 194 миллион сўм, Тошкент вилояти бўлими ҳисобидан 175 миллион сўм, Фарғона вилояти бўлими ҳисобидан 32 миллион сўм, Қашқадарё вилояти бўлими ҳисобидан эса 314 миллион сўмдан зиёд миқдорида моддий ва маънавий ёрдам кўрсатилди.

"Маҳалла" жамғармаси республика бошқаруви томонидан Қурбон ҳайити муносабати билан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида истиқомат қилаётган кам таъминланган оилалар, ногиронлар, боқувчисини йўқотган қариялларга 8 миллион сўмликка яқин озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилди. Шунингдек, атроф-муҳит озодалигини сақлаш, кўчаларни супуриб-сидириш, ариқларни тозалаш, муқаддас қадамжоларни, қабристонларни тартибга келтиришдек хайрли ишлар маҳалла фаоллари, ёшлар ва кенг жамоатчилик иштирокида уюшқоқлик билан амалга оширилгани қувонарли, албатта. Жумладан, жамғарманинг жойлардаги бўлим, бўлинмалари ва маҳалла фуқаролар йиғинлари томонидан юртимиз ҳудудида жойлашган 569 та муқаддас зиёраттоҳ, 359 та тарихий обида ҳамда 7753 та қабристонда тозалаш ва ободонлаштириш ишлари бажарилди.

Р. ШЕРҚУЛОВ,
"Mahalla" мухбири.

Намунали маҳалла

ЖАМҒАРМА СОВҒАСИГА САЗОВОР

Маҳалла фуқаролар йиғинлари йилдан йилга аҳолининг яқин маслаҳатдошига, кўмакчисига айланиб бормоқда. Бунга улар одамларнинг муаммоларига ечим топаётгани, ижтимоий ҳимоя масаласида, тўй ва маросимларининг тинч, ортиқча харажатларсиз, дабдабаларсиз ўтишида, халқимизнинг минг йиллар давомида шаклланган қадриятларини сақлаш ва уларни янгича анъаналар билан бойитишда бош-қош бўлаётгани туфайли эришмоқда.

Кегайли туманидаги «Қизил уй» овул фуқаролар йиғинида амалга оширилаётган ишлар бунинг ёрқин ифодасидир. Яқинда қад ростлаган 20 та намунавий уйлар овулнинг чиройига чирой қўшди. Жорий йил охиригача яна 15 та шундай турар-жой қуриб битказилади. Демак, янги йил арафасида 15 хонадонда ҳовли тўйлари бўлиб ўтади. Бу ҳали ҳаммаси эмас. Овул фуқаролар йиғини ва милиция таянч пункти учун янги бино қуриб берилганини айтмайсизми? Келгуси йили эса маиший объектлар, мактаб, мактабгача таълим муассасаси, маҳалла гузари қуриш режалаштирилган.

Ободонлаштириш, қурилиш ишлари ҳам аслида ижтимоий ҳимоя ҳисобланади. Зеро, қишлоқларимизнинг, маҳаллаларимизнинг ободлиги, у ерларда қурилаётган маданий-маиший, сервис хизмати кўрсатиш объектлари аҳоли турмуш фаровонлигининг янада яхшиланишига хизмат қилади.

— Овул фуқаролар йиғинимизда 8123 нафар аҳоли истиқомат қилади, — дейди «Қизил уй» овул фуқаролар йиғини раиси Алишер Сатбаев. — Ҳудудимиз катта майдонни эгаллаган. Унда 25 овул бўлиб, ҳар бир овулнинг ўз кайвонилари, оқсоқоллари бор. Биз улар билан маслаҳатлашган ҳолда фаолият юритиб келяпмиз. Чунки кўплаб муаммоларни ечишда уларга таянамиз. Баъзи ажралиш ҳолатига етиб қолган оилалар ҳам, оқсоқоллар бориб насиҳат қилгандан сўнг ярашиб кетади.

Овулимиздаги ёрдамга муҳтож етимлар, ногиронлар, боқувчисини йўқотганлар, кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялаш фуқаролар йиғинимиз бошқаруви ва фаоллар томонидан назоратга олинган. Моддий ёрдам сўраб ариза билан мурожаат этган 62 оиланинг яшаш шароитлари комиссия томонидан ўрганиб чиқилгач, улардан 45 тасининг мурожаати қаноатлантирилди.

Ўзаро меҳр-мурувватли халқнинг қувончу қайғусига шерик бўлиш кундалик вазифамизга айланган. Масалан, яқинда биринчи гуруҳ ногирони М.Қосимбетованинг молхонасига ёнғин тушиб, бинога жиддий зарар етганди. Овул фуқаролар йиғини кенгашиб, унга 360 минг сўм миқдорда моддий ёрдам кўрсатилди. Мол боқиш учун кредит олиш истагини билдирган фуқароларимиз овулнинг ёрдами билан кредит олиб фаолиятини йўлга қўйишди.

Хулоса қилиб айтганда, «Қизил уй»да олиб борилаётган ишлар бошқаларга ўрнак бўлаётир. Яқинда уларга «Маҳалла» хайрия жамғармаси Қорақалпоғистон Республикаси бўлими томонидан замонавий компьютер жамланмаси ҳадя этилгани юқоридаги фикримизни далиллайди.

Қонисбой РЕЙМОВ,
«Mahalla» мухбири.

Кўрик-танлов ғолиблари

ЭЪТИРОФ МАСЪУЛИЯТНИ КУЧАЙТИРАДИ

Бизнинг «Сойча» маҳалламиз Косонсой туманидаги энг обод, кўркам, намунали маҳаллалардан бири саналади. Аҳоли сони 3400 нафардан зиёд бўлиб, 685 та оиладан иборат. Аҳолининг 1800 нафардан ортиғи хотин-қизлардир.

2004 йилда шу маҳалла фуқаролар йиғинига диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчи этиб сайландим. Шундан буён ўй-фикрим маҳалла билан, маҳалладошларим билан боғланиб қолди, десам муболаға бўлмайди. Меҳнат фаолиятим давомида маҳаллада ижтимоий-иқтисодий барқарорликни таъминлаш, соғлом турмуш тарзини жорий этиш, аҳоли турмуш фаровонлигини янада ошириш, ободонлаштириш ишларига алоҳида эътибор қаратиб келмоқдаман. Айниқса, ёшлар ва аёлларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, бу борада муҳтарам Президентимиз ва ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган қарорлар ижросининг ҳудудимизда таъминланишига жиддий ёндашаман.

Маҳалла аёлларининг 730 нафари меҳнатга лаёқатли бўлиб, уларнинг асосий қисми доимий иш билан таъминланган. Бундан ташқари, уйда касаначилик асосида турли касб-ҳунар билан шуғулланадиганлар ҳам кўпчиликни ташкил этади. Уларнинг ҳар бири доимий эътиборимда. Шу йилнинг ўтган даври мобайнида «Устоз — шогирд» йўналиши бўйича 63 нафар қизни пазандалик, тикувчилик, каштачилик, дўппидўзлик ҳунарларига жалб этдик. Мақсадимиз, уларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб қилиш билан бирга, катта ҳаётга, оиладек муқаддас даргоҳга муносиб бека қилиб тайёрлашдан иборат.

Маҳалламиз аёллари нималарга қодир эканликларини амалда намоён этиб келмоқдалар. Шу йилнинг апрель ойида «Қўли гулдир ўзбек аёлин» кўрик-танловининг туман босқичида ғолибликни қўлга киритган бўлсак, хотин-қизлар ўртасида спортнинг енгил атлетика, арқон тортиш бўйича ўтказилган мусобақаларда ҳам Косонсой тумани бўйича энг кучли жамоа эканлигимизни амалда кўрсатдик.

Кундалик ишларимни режалаштираётганимда асосий вақтимни тўй ва маросимларнинг камчиқим, тартибли ўтказилишига, оила мустаҳкамлигини таъминлашга ажратаман. Бўлажак қудалар ва ёш келин-куёвлар билан мунтазам суҳбатлар уюштириб бораман. Бунда маҳалланинг тажрибали хотин-қизларидан ташкил топган «Ниҳол» клубининг алоҳида ўрни бор. Бу каби ишларимиз ўз натижасини бермоқда. Сўнгги уч йил давомида маҳалла ҳудудида бирорта ҳам оилавий ажрим ҳолати қайд этилмади.

Мамлакатимизда она ва бола саломатлигини муҳофаза қилишга, соғлом авлод тарбиясига катта эътибор қаратилаётган бир вақтда менинг ҳам бу эзгу ишдан четда тургим келмайди. Ҳар ойнинг биринчи ва учинчи чоршанба кунлари маҳалламиздаги ҳомиладор аёлларни туман марказий касалхонасида тиббий кўрикдан ўтказиб боришни қатъий йўлга қўйганмиз. Зарур топилганлари вилоят скрининг марказига олиб борилади. Шу билан бирга эътиборни ҳар бир хонадондаги тиббий ҳолатга қараганмиз. Чунки оилада тиббий маданият шаклланса-гина соғлом авлод камол топади.

Маҳалламизда турли маънавий-маърифий тадбирларни мунтазам ўтказиб боришга ҳаракат қиламиз. Бу тадбирларни ташкил этишда менга жамоатчилик, маҳалла фаоллари яқиндан ёрдам беришмоқда. Қувонарлиси, бундай тадбирларда ёш авлод вакиллари ҳам фаол иштирок этяпти. Мисол учун, «Оила куни» муносабати билан маҳалламизда «Мустаҳкам оила — маҳалла таянчи» кўрик-танловини ўтказдик. Унда 6 та кўчадан энг намунали оилалар иштирок этишди. Танлов шартларини яхши натижалар билан бажарган Ҳафизахон Аҳмаджонова оиласи ғолиб, деб топилиб, оила аъзоларига ҳомийларнинг эсдалик совғалари топширилди. Маҳаллада бўлиб ўттан бу тадбир кўпчиликда ҳавас ва қизиқиш уйғотди. Келгуси йилда унда қатнашиш учун ҳозирданоқ тайёргарлигини бошлаган оилалар талайгина.

Хуллас, олиб борилаётган бу каби ишларимиз ўз натижасини бераётганидан қувонаман. Яқинда «Фуқаролар йиғинларининг энг намунали диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси» республика кўрик-танловида иштирок этиб, фахрли 3-ўринни қўлга киритдим. Бу эътироф зиммамдаги масъулиятни янада кучайтирди. Энди шунга яраша меҳнат қилиш, вазифамни тўла-тўкис уддалаш учун астойдил интиляпман.

Нуринисо ҲАФИЗОВА,
Наманган вилояти Косонсой туманидаги «Сойча» маҳалласи фуқаролар йиғини маслаҳатчиси.

Раис сўз сўрайди

ҚАТОРДА НОРИНГ БЎЛСА...

Бизнинг фуқаролар йиғинимиз Ёзёвоннинг марказида жойлашган бўлиб, таркибида 4 та маҳалла фуқаролар йиғини мавжуд. Ҳудудимизда 2388 та хўжаликдаги 2845 та оилада 11200 нафардан зиёд аҳоли аҳил-иноқ яшаб келаяпти.

Бир нарсадан доимо мамнун бўлишимиз керакки, сўнгги вақтларда юртдошларимизда ҳаракатчанлик, омилкорлик, тадбиркорлик, яхши яшашга интилиш фазилатлари кучайди. Айниқса, маҳалладошларимиз шахсий томорқаларидан унумли фойдаланаётгани эвазига турмушлари фаровонлашиб бормоқда. Мисол тариқасида айтсам, маҳалладошимиз Каримахон Ботирова узоқ йиллардан буён мудофаага кўмаклашувчи "Ватанпарвар" ташкилотининг туман кенгашида ходим бўлиб ишлаб келарди. У ўтган йили яхши ниятлар билан 3 сотих томорқасида иссиқхона қурди. Астойдил қилинган меҳнати эвазига биринчи йил 2,5 миллион сўмдан ортиқ даромад олди. Унинг бу борадаги тажрибаси янада кенгайтиришини инобатга олсак, кейинги йилларда даромад бундан-да ортиши шубҳасиз. Яна бир маҳалладошимиз Насибахон Тошмирзаева ҳам 3 сотих томорқасига иссиқхона қуриб, резаворлар етиштирди. Унинг даромади ҳам 2 миллион сўмдан кўпроқни ташкил қилди. Бундан 5-6 йиллар бурун Эминжон Тешабоев, Эминжон Мирзаматов сингари маҳалладошларимиз 4-5 сотих жойда лимонария ташкил қилишганди. Ҳозирги кунларда уларнинг йиллик даромадлари 10-15 миллион сўмдан кам бўлмаяпти. Бундай омилкорлар, уларга ҳавас қилиб илғор тажрибаларни ўзлаштираётганлар эса маҳалламизда кўплаб топилади. Улар пешона тери эвазига топган даромадларини оиласи харажатларидан орттириб, маҳаллада бўладиган хайрли тадбирларга ҳам баҳоли қудрат ҳисса қўшишмоқда.

Шукрки, йиғинимизда саховатпеша инсонлар кўп. Халқимизда қаторда норинг бўлса, юкинг ерда қолмайди, деган гап бор. Бунинг амалий ифодаси шуки, маҳалла гузари қурилганига узоқ йиллар бўлиб, қаровсизликдан нураб бораётган эди. Хусусий тадбиркор Азимжон Қодиров шахсий маблағи ҳисобидан гузарни янгидан қуриб бермоқда. Яна бир тадбиркоримиз Маҳмуджон Матқосимов туман марказида "Келажак тўйхонаси" мажмуасини қуриб, фойдаланишга топширди. Ушбу мажмуада «Баркамол авлод» маркази, турли йўналишлардаги ўқув ва компьютер саводхонлиги маркази, супермаркет, минимаркет фаолият кўрсатмоқда. Тўйхона бир вақтнинг ўзида 700 нафар кишига мўлжалланган. Энг муҳими, бу ерда кўрсатиладиган хизмат нархи жуда ҳам арзон.

Бир сўз билан айтганда, маҳалладошларимиз оқибатли, бир-бирларига меҳрли. Яқинда маҳалламиз фаолларининг ташаббуси билан ҳудудимиздан ўтган ички ариқлар тозаланди. Катта-кичик кўчалар, пиёдалар юрадиган йўлак асфальтланди. Бу ишларга Ҳамидулло Акбаров, Обиджон Исоқов, Абдулҳамид Эҳсонов, Эргашали Жўраев сингари маҳалламизнинг фаол тадбиркорлари ҳомийлик қилдилар. Шунингдек, бу саховатпешалар маҳалладаги кам таъминланган, боқувчисини йўқотган, якка-ёлғизлар, ногиронлар ҳолидан ҳам мунтазам хабардор бўлиб туришади. Мана шундай файзли маскандаги оқибатли кишилар билан яшаш ҳақли эътирофга арзийди.

Дилбархон ХОЛМАТОВА,
Ёзёвон туманидаги Ёзёвон шаҳарча фуқаролар йиғининг раиси.

Масъул котиб иш фаолиятидан

ВАҚТИ ТИҒИЗ, ИШГА БАНД ОДАМ

Нозима опанинг эри ва вояга етган ўғли ҳеч қаерда ишламайди. Ўзининг топгани эса, табиийки, барча эҳтиёжларга етмайди. Аёл боши билан қанча ҳаракат қилмасин, кам-кўстларнинг чеки кўринмайди.

Опа ўйлай-ўйлай, ниҳоят, маҳалладан моддий ёрдам сўрашга қарор қилди. Бироқ...

— Кирсам майлими? — сўради у эшикни қия очиб.

— Келинг, — дея хушмуомалалик билан қарши олди уни маҳалла масъул котиби Умида опа.

— Ўзингиздан қолар гап йўқ, — деди Нозима опа кўзларини ерга қадаб. — Озгина қийналиб қолгандик... шунга... моддий ёрдам сўраб...

Умида опа аёлнинг ҳолатини тушунди. Аммо оилавий шароитини сўраб-суриштиргач, малол келмайдиган оҳангда моддий ёрдамга аслида кимлар муҳтожлиги ва бундай ёрдам кимларга ажратилиши лозимлиги ҳақида атрофлича тушунча берди.

— Хўжайинингиз ва ўғлингизга иш топишда, албатта, ёрдам берамиз, айтинг, идорага бир учраб кетишсин, — деди Умида опа гап охирида маҳалладошининг кўнглини кўтариб.

Йўқ, Нозима опанинг эри билан ўғли маҳалла идорасига келишмади. Сабаби, опа масъул котиб ҳузуридан хижолат бўлиб чиққани учун ҳам уйига боргач, турмуш ўртоғи билан гаплашиб олди: бақир-чақир қилмади, камхарж рўзғоридан нолимади, аксинча, масъул котибнинг беғараз, юмшоқ оҳангдаги маслаҳати оғир таъсир қилганини айтди. Бундан турмуш ўртоғи ҳам ноқулай ҳолатга тушди. Эртасигаёқ иш қидиришга чоғланди. Астойдил қилинган ҳаракат натижа бермай қолмас экан. Нозима опанинг эри ҳам, ўғли ҳам тез орада ўзларига муносиб иш топишди.

Маҳалла масъул котиби Нозима опани қўшнисининг тўйида учратиб қолди. Нозима опа хушкайфиятда сўрашди. Унинг юз-кўзидан турмушидан хотиржамлиги шундоқ кўриниб турарди.

— Хўжайинингиз ҳам, ўғлингиз ҳам идорага чиқишмади-я, — деди Умида опа.

— Ҳозир хўжайиним билан ўғлим яхши бир корхонада бирга ишлашяпти. Сиздан илтимос, моддий ёрдам сўраб чиққаним... ўртамизда қолса... Ахир, эшитган қулоққа уят...

...Пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги «Мингўрик» маҳалласи фуқаролар йиғинида масъул котиб лавозимида фаолият кўрсатиб келаётган Умида Зукурходжаева ҳузурига ҳар хил юмушлар билан маҳаллада яшайдиган деярли барча каттаю кичик мурожаат қилиб чиқади. Шу боис ҳам у маҳалладошларининг нафақат хонадонларидаги шарт-шароит, муҳит, балки кимнинг қандай феъл-атворга эга эканлигини ҳам яхши билади.

— Маҳалламизда 5350 нафар аҳоли истиқомат қилади, — дейди Умида опа. — Ҳудудимизда 19 та кўпқаватли уй ва 19 та кўча бор. Идорага мурожаат қиладиган ҳар бир фуқаро борки, ўз дарди ва муаммоларига ечим топишни истайди. Уларни эшитиш, тўғри маслаҳат бериш ва имкон қадар ижобий ҳал қилишга кўмаклашиш бизнинг вазифамиз.

Масъул котибларнинг ишини кўриб, бу вазифани зиммасига олган одамларнинг асаби темирдан бўлиши керак, деган фикрга борасан, киши. Дейлик, бир кунда маҳалла идорасига ўн одам ташриф буюрса, бу ўн хил табиат, ўн хил феъл-атвор, дегани. Келганларнинг ҳаммаси биринчи навбатда масъул котибга учрайди. У эса турли феъл-атворли одамларга бир хил муомала қилиши керак. Шундай одамлар борки, уларга битта гап кам, иккитаси ортиқча. Шундай пайтда "бир яримта гап" топиш нечоғли машаққат?! Ҳатто «Оддий маълумотнома-ку, ёзиб беравермайдими?» ёки «Моддий ёрдамни чўнтагидан бераётгани йўқ-ку, нимага беравермайди?» дейдиганлари ҳам учрайди. Ҳой, барака топкур, сиз учун оддий қоғоз бўлган маълумотнома маҳалла учун ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланади. Маҳалладан бериладиган ҳар бир маълумотноманинг масъулияти, керак бўлса, жавобгарлиги бор. Буларнинг барчаси масъул котиб гарданида!..

Масъул котиб маҳалланинг барча ҳужжатларини юритадиган шахс ҳисобланади. Уни маҳаллада қонунлар тарғиботчиси, дейиш мумкин. Қабул қилинган қонунлар, қарор ва меъёрий ҳужжатларнинг мазмунмоҳиятини кенг жамоатчиликка етказишда масъул котибнинг хизмати катта.

Феруза ЭГАМОВА,
«Mahalla» мухбири.

Дунёдан дараклар

УЙ ҚУЛАБ ТУШДИ

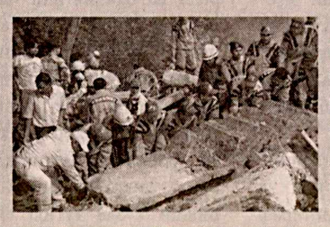

France-Presse мухбири тарқатган хабарда айтилишича, кеча Ҳиндистон пойтахти Деҳлида тўрт қаватли уй қулаб тушган. Дастлабки маълумотларга қараганда, ҳалокат натижасида 60 нафар одам ҳаётдан кўз юмган, 80 нафар киши турли даражада жароҳат олиб, касалхонага ётқизилган.

Маҳаллий полиция вакили ҳали вайроналар остида кўплаб одамлар бўлиши мумкинлигини айтди. Ҳалокат жойига етиб келган полициячилар ва қўшни уйлардаги аҳоли қутқарув ишларида иштирок этмоқда.

Ҳукумат комиссияси тузилиб, ҳалокат сабабларини ўрганиш бошланди. Шаҳар раҳбарияти бинонинг қулаб тушишига яқинда рўй берган сув тошқинлари сабаб бўлган, деган тахминни билдирмоқда.

НОҚУЛАЙ ОБ-ҲАВО ТУФАЙЛИ

АҚШнинг Колорадо штатидаги Interstate йўлида бир йўла 34 та автомобиль бир-бири билан тўқнашиб кетди. Уларнинг орасида тўртта юк машинаси ҳам бор эди.

Йўл патрул хизмати зобити Нэйт Рэйднинг айтишича, ҳалокат натижасида 12 киши енгил ва ўртача даражада тан жароҳати олган ва касалхонага келтирилган.

Бунча кўп машинанинг тўқнашиб кетишига об-ҳавонинг ноқулайлиги сабаб бўлган. Ўша пайтда штатда кучли қор ёғаётгани туфайли кўриниш жуда ёмон эди.

ТРАКТОР ИЧИГА ЯШИРИЛГАН ЭКАН

Италия полицияси катта миқдордаги кокаин моддасини қўлга туширди. France-Presse мухбирининг қайд этишича, бу гиёҳванд модда Бразилиядан Италиянинг Жоя Туаро портига келган кемадан топилган. Кокаин кемадаги трактор ичига яшириб қўйилган экан. Мутахассисларнинг айтишича, қўлга олинган «юк»нинг баҳоси 200-250 миллион еврони ташкил этади.

Гиёҳванд моддани қўлга олиш учун ўтказилган амалиётда Италия полицияси вакиллари билан бирга Буюк Британия полициясининг уюшган жиноятчиликка қарши кураш бошқармаси ходимлари ҳам фаол иштирок этишди. Гиёҳванд модда Буюк Британия, Голландия ва Италияда тарқатилиши керак эди.

ЕВРОПАДА СЎНГГИ ЎРИНДА

Германияда туғилиш йилдан йилга камайиб бормоқда. Бу хабарни мамлакат федерал статистика идораси маълумотларига асосланиб Zeit нашри тарқатди. Нашрнинг ёзишича, 2009 йилда 665 минг нафар бола туғилган. Бу 2008 йилдагига нисбатан 17 минг нафарга камдир.

Хабарда айтилишича, мамлакатда 1964 йилда энг кўп — 1,4 миллион нафар бола туғилган. Ҳозирга келиб бу кўрсаткич 50 фоиздан кўпроққа қисқарган. Ваҳолангки, ўша пайтда мамлакат аҳолиси 75 миллион нафар эди. Ҳозир эса Германияда 82 миллион нафар аҳоли истиқомат қилмоқда.

БМТ маълумотларига қараганда, дунёда туғилиш кўплиги бўйича Афғонистон биринчи ўринда бормоқда. Ундан кейинги ўринларни Нигерия ва Сомали эгаллаб турибди.

8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун

ҲУҚУҚИЙ ТАРҒИБОТ — ДОИМИЙ ФАОЛИЯТИМИЗГА АЙЛАНГАН

Инсон ҳуқуқ ва эркинликлари узоқ йиллар мобайнида шаклланиб келган олий қадриятлар сирасига кирадики, уни эъзозлаш инсонпарварликнинг энг улуғ ифодаси саналади. Инсон манфаатлари, эркинликлари, ҳуқуқи ва бурчлари Конституцияда мужассамлашган. Шу боис, мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидан то бугунгача мамлакатимизда Бош қомусимизни фуқаролар онгига сингдириб бориш мақсадида талай чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Зеро, ҳар бир фуқаронинг ўз ҳақ-ҳуқуқи билан бирга бурчларини ҳам яхши англай олиши фуқаролик жамиятининг муҳим талабидир. Бу борадаги тарғибот ишларининг маҳалла ва қишлоқлар ҳудудида ҳам олиб борилаётгани юртдошларимизнинг ҳуқуқий маданияти ва дунёқарашининг янада юксалишида муҳим омил бўлаётир.

Айни кунларда мамлакатимиздаги барча фуқаролар йиғинларида Конституциямизнинг 18 йиллигига бағишланган тадбирларни ўтказиш бўйича муайян ишлар амалга оширилмоқда. Бу борада фуқаролар йиғинларида Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш комиссияси фаолиятининг йўлга қўйилгани муҳим аҳамият касб этаётир.

Хусусан, пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги "Бешёғоч" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида мазкур комиссия томонидан аҳоли ўртасида Бош қомусимизнинг фуқаролик жамиятини шакллантиришдаги аҳамияти ва унинг мазмун-моҳиятини тушунтириш бўйича ибратли ишлар қилинмоқда. Айниқса, йиғин раиси Вилоят Худойбердиеванинг асл касби ҳуқуқшунос экани комиссия фаолиятини янада жонлантирмоқда.

— Улғайиб келаётган ёш авлодни Конституция ва қонунларга ҳурмат руҳида тарбиялаш ҳуқуқий демократик давлат қуришнинг муҳим шартларидан биридир, — дейди В.Худойбердиева. — Зотан, қонунлар ҳар бир кишида бошқа инсонларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига нисбатан бағрикенглик туйғуларини шакллантиради.

Шу сабабли, Конституцияни фақат бир кун тарғиб қилиш билан мақсадга эришиб бўлмайди, бу бизнинг доимий юмушларимиздан бўлмоғи лозим. Шунда ҳар бир инсон ўзини қонунлар билан нечоғли боғлиқ эканини, жамиятимизда юз бераётган жараёнлар Конституциямизда белгиланган меъёрлар асосида амалга оширилаётганини теран англаб етади.

Таъкидлаш керакки, "Бешёғоч" маҳалла фуқаролар йиғини фаоллари Конституция тарғиботини амалга оширишда қўшни маҳаллалар ва турли ташкилотлар билан ҳамкорликни яхши йўлга қўйишган. Масалан, ҳудуддаги Тошкент иқтисодиёт лицейида Конституция ва қонунлар тарғиботи бўйича учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказиб борилади. Бундан ташқари маҳалладаги ўқувчи-ёшлар, асосан, қўшни йиғин ҳудудидаги 290-мактабга ўқишга қатнашади. Шу сабабли Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш комиссияси аъзолари мазкур муассаса билан ҳам ҳуқуқий тарғибот тадбирларни ташкил этиш борасида ҳамкорликни йўлга қўйган. Тадбирларга эса ҳуқуқшунос олимлар, ҳуқуқ-тартибот идоралари мутахассислари таклиф этилади.

— Ўтказаётган тадбирларимизда Конституцияда ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, таклиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эга экани ҳақида батафсил маълумот бериб борамиз, — дея фикрини давом эттиради В.Худойбердиева. — Хусусан, жорий йилда фуқароларимиз йиғин мутасаддиларига қўплаб таклифлар билан мурожаат қилишди. Биз шу йўл орқали уларнинг муаммоларини ўрганиб, таклифларига асосланган ҳолда кўплаб ижобий ишларни амалга оширдик.

"Бешёғоч" маҳалласида Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш комиссияси аъзолари учун аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш муҳим вазифалардан ҳисобланади. Шу сабабли ўтган йили Вилоят Худойбердиева "Маҳалла" жамғармаси республика бошқаруви томонидан ташкил этилган "Ўзбекистон Республикаси Конституциясини тарғиб қилишда энг фаол қатнашган маҳалла раиси (оқсоқоли)" республика кўрик-танловининг Тошкент шаҳар босқичида иккинчи ўринни қўлга киритди. Жорий йилда ҳам комиссия аъзолари Бош қомусимизнинг 18 йиллиги арафасида мутахассислар ва маҳалла аҳли иштирокида "Конституция маҳаллам ҳаётида" мавзусида тадбир ўтказишни режалаштирган.

Ў.ХУДОЙҚУЛОВ,
"Mahalla" мухбири.

Қарор ва ижро

ИНСОНПАРВАРЛИКНИНГ ОЛИЙ НАМУНАСИ

Шахсни жазолашдан кўра унга тўғри йўлга ўтиш имконини бериш, жамият кўмагида уни қайта тарбиялаш бениҳоя самарали усулдир. Инсонпарвар, демократик давлатлардагина ана шундай тамойилга амал қилинади. Президент Ислом Каримов ташаббуси билан мунтазам равишда амалда қўлланиб келинаётган амнистия актлари инсонпарварликнинг олий намунаси бўлмоқда.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Сенатиниг 2010 йил 28 августдаги учинчи ялпи мажлисида «Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн тўққиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. Қарор ижросини таъминлаш мақсадида шу йилнинг 12 сентябрида қўшимча чора-тадбирлар дастури ҳамда Ички ишлар вазирининг 110-сонли буйруғи ва 89-сонли фармойишига асосан, ИИВда соҳа хизмат ходимларидан иборат ишчи гуруҳи тузилди.

Яқинда ИИВ Жазони ижро этиш бош бошқармасига қарашли 1— ва 45-сонли муассасаларда амнистия актининг қўлланиши билан боғлиқ тадбирлар бўлиб ўтди. Уларда суд, прокуратура, ички ишлар идоралари ходимлари билан бир қаторда оммавий ахборот воситалари ва жамоатчилик вакиллари ҳам иштирок этишди.

Таъкидлаш жоизки, амнистияга биноан аёллар, жиноят содир этган вақтда 18 ёшга тўлмаган шахслар, 60 ёшга тўлган эркаклар ҳамда чет эл фуқаролари жазодан озод қилинмоқда.

Фуқаро Зиёда Содиқова Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманида яшарди. У билиб-билмай жиноят кўчасига кирди. Қилмиши фош бўлиб, суд ҳукмига биноан озодликдан маҳрум этилди. Жазо муддатининг маълум қисмини муассасада ўтказган бу аёл, мана, амнистия туфайли озодликка чиқди.

— Озодликнинг нақадар тотли неъмат эканини панжара ортида чуқур англаб етдим, — дейди кўзига ёш олиб З.Содиқова. — Энди уч нафар фарзандим бағрига қайтиб, ҳаётимни қайтадан бошлайман. Уларни эл-юрт хизматига ярайдиган муносиб фарзандлар қилиб тарбиялайман. Мен сингари маҳкума аёлларга озодлик имконини берган Президентимизга раҳмат.

Шунингдек, қарорда эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этган шахслар, ҳамда ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноят содир этгани учун биринчи марта ҳукм қилинган шахслар ҳам жазодан озод қилиниши белгиланган. Бундан ташқари қарор биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари, қарор кучга киргунга қадар бир йилдан ошмаган муддат ичида қонунда белгиланган тартибда жазони ўташга тўсқинлик қиладиган оғир касалликка чалинган, деб топилган шахсларга ҳам қўлланилмоқда. Айни пайтда ушбу муҳим ҳужжатда озодликдан маҳрум этиш жазосига ҳукм қилиниб, ўталмай қолган жазо муддати икки йилдан кўп бўлмаган, ҳукми ушбу қарор эълон қилинган кунга қадар қонуний кучга кирган маҳкумлар жазодан озод қилиниши ҳам қайд этилган.

Фарғоналик Дарвиш Парпибоев ҳам ҳаётининг айни ёшлик палласини симтўр ортида ўтказишга мажбур бўлди.

— Қилмишимдан пушаймонман, — дейди у биз билан суҳбатда. – Бу ерда хатоларимдан тегишли сабоқ чиқардим, ўзимни қайта англадим. Мана, бугун озодликка чиқяпман. Бундан буёғига давлатимиз ишончини оқлаб, қайта жиноят кўчасига яқин йўламайман. Ўзимнинг ҳалол меҳнатим билан юртдошларимга, жамиятимизга хизмат қилмоқчиман.

Бинобарин, амнистия акти қўлланиладиган маҳкумларни озодликка чиқаришнинг ўзи билан масала ҳал бўлиб қолмайди. Яъни яшаш жойларига қайтган шахсларга моддий, маиший, ижтимоий шарт-шароит яратишга кўмаклашиш, улар билан профилактик тадбирларни амалга ошириш зарур. Бу борада ҳам жойлардаги ички ишлар идоралари томонидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликда қатор ишлар амалга оширилмоқда.

— Жазони ижро этиш муассасаларидан қайтган шахсларга моддий масалаларда ҳамда ишга жойлашишда яқиндан ёрдам кўрсатилмоқда, — дейди ИИВ Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари, подполковник Ғанишер Эшонқулов. — Юқумли касалликка чалинганлар даволаниш учун тиббий муассасаларга, ёлғиз қолган, давлат муҳофазасига муҳтож шахслар қариялар уйига, ўсмирлар ишга, мактаб ва коллежларга жойлаштирилмоқда. Ўйлайманки, жазони ижро этиш муассасаларидан озод этилган шахсларни ҳисобга олиш, улар билан профилактик ишларни амалга ошириш, ижтимоий-маиший ёрдам кўрсатиш борасида амалга оширилаётган бундай ишлар келгусида ўзининг ижобий самарасини беради.

Ҳа, йиқилганни суяш, унга инсонпарварлик кўмагини кўрсатиш халқимизга хос эзгу амал, савоб иш. Ҳаётнинг тўғри йўли қолиб, жиноят кўчасига кирган, унда адашиб, озодликдан маҳрум этилган шахслар давлатимизнинг ғамхўрлиги туфайли яна оиласи, яқинлари бағрига қайтмоқда. Бундай шахслар ўзларига кўрсатилаётган инсонпарварликка, олижанобликка муносиб хулқ-атвор, шарафли меҳнат билан жавоб бермоқликлари, олий неъмат бўлмиш озодликнинг қадрига етмоқликлари лозим.

Норали ОЧИЛОВ,
ИИВ Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва юридик таъминлаш бошқармаси бош инспектори, катта лейтенант.

Ҳуқуқий луғат

ҲАР СЎЗНИНГ ЎЗ МАЪНОСИ БОР

Гиёҳвандлик воситалари – "Гиёҳвандлик воситалари тўғрисида"ги БМТнинг 1961 йилги Ягона Конвенциясининг I ва II Рўйхатларига киритилган табиий ва сунъий тайёрланган ҳар қандай гиёҳвандлик воситалари, "1961 йилги "Гиёҳвандлик воситалари тўғрисида"ги Ягона Конвенцияга тузатишлар ҳақида"ги 1977 йилги Протоколга асосан киритилган тузатишлар билан бирга.

Гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалардан қонунга хилоф равишда фойдаланишдаги кўп миқдор – тегишли давлат органининг хулосасига мувофиқ белгиланади.

ҲУРМАТЛИ ЮРТДОШЛАР!

«АСАКА» БАНКИ (ОАЖ)

Сизларни яқинлашиб келаётган Конституция куни муносабати билан табриклайди ва қуйидаги янги муддатли омонат турларини таклиф этади.

МИЛЛИЙ ВАЛЮТАДАГИ ОМОНАТ

"ФАЙЗЛИ-1"

Сақланиш муддати — 1 йил, Ҳисобланган фоизлар ҳар ойда ёки омонат ёпилгандан сўнг берилади.

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАДАГИ ОМОНАТ

"СТИМУЛ-1"
АҚШ долларида

Сақланиш муддати 1 йил, ҳисобланган фоизлар омонат очилганда ёки омонат ёпилгандан сўнг берилади.

«АСАКА» БАНКИ (ОАЖ) САРМОЯНГИЗНИНГ САҚЛАНИШИ ВА КЎПАЙИШИНИ КАФОЛАТЛАЙДИ.

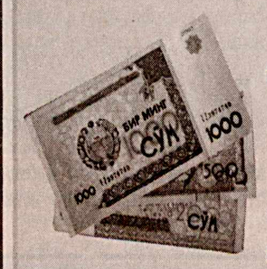

БАРЧА ОМОНАТЛАРИНГИЗ ФУҚАРОЛАРНИНГ БАНКЛАРДАГИ ОМОНАТЛАРИНИ КАФОЛАТЛАШ ФОНДИ ТОМОНИДАН КАФОЛАТЛАНАДИ.

Мурожаат учун: «АСАКА» банки (ОАЖ) филиаллари телефонлар: 120-39-81, 120-39-60, 120-39-63.

1. Тошкент шаҳри филиали	(371) 120-83-13
2. «Автотранспорт» филиали	(371) 120-39-95
3. Шайхонтоҳур филиали	(371) 140-39-36
4. Юнусобод филиали	(371) 225-16-46
5. Сирғали филиали	(371) 258-67-49
6. Тошкент вилояти филиали	(371) 120-84-13
7. Андижон вилояти филиали	(374) 224-40-96
8. Асака филиали	(374) 233-13-69
9. «Фарҳод» филиали	(374) 229-97-53
10. Фарғона вилояти филиали	(373) 224-70-83
11. Марғилон филиали	(373) 237-12-37
12. Олтиариқ филиали	(373) 432-10-11
13. Қўқон филиали	(373) 552-61-04
14. Наманган вилояти филиали	(369) 226-94-75
15. Навоий вилояти филиали	(436) 223-54-32
16. Зарафшон филиали	(436) 573-18-78
17. Бухоро вилояти филиали	(365) 223-71-94
18. Бухоро шаҳри филиали	(365) 770-11-27
19. Самарқанд вилояти филиали	(366) 231-08-86
20. «Афросиёб» филиали	(366) 234-17-96
21. Қашқадарё вилояти филиали	(375) 221-12-93
22. Сурхондарё вилояти филиали	(376) 770-82-12
23. Қорақалпоғистон филиали	(361) 223-72-47
24. Хоразм вилояти филиали	(362) 226-97-78
25. Сирдарё вилояти филиали	(367) 225-44-03
26. Жиззах вилояти филиали	(372) 226-43-11

Ушбу омонат турларини банкнинг барча филиалларида очиш мумкин.

Сизнинг омонатларингиз:
- солиқлар ва мажбурий тўловлардан озод;
- маълумотлари сир сақланиши тўлиқ кафолатланади;
- эгалик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда;
- миқдори чекланмаган.

Хизматлар лицензияланган.

Эй, сиз одам, эсиз одамлар...

ҚИММАТГА ТУШГАН «ҚАЛОВ»

"Қаловини топсанг, қор ҳам ёнади", деган нақл бор. Бу гап ишнинг кўзини биладиган, йўқдан бор қиладиган уддабуронларга нисбатан айтилади, албатта. Аслида, бирор ишни дўндириб бажариб, ўзи ва бошқаларга наф келтириш осон эмас. Шу боис йўқни йўндирадиган инсонларни кўрганимизда ҳавас ва ҳайратимизни яширмаймиз: "Қандингни ур, азамат!" Бироқ бу "қалов" дегани ҳалол меҳнат, энг муҳими, пок виждонга асосланмоғи лозим. Йўқса...

Бандликка кўмаклашиш марказининг Обод қишлоқ фуқаролар йиғини (мақолада жой номлари ва шахсларнинг исм-шарифи ўзгартирилди) ҳудудидаги аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий муҳофаза қилиш стационар пункти инспектори Зафар Мўминов қаловини топиш, яъни даромад олишнинг қўшимча йўллари ҳақида кўп ўйлади. Барча имкониятларини сарҳисоб қилди. Қараса, қўлида яхшигина имконият бор экан: бели оғримай жарақ-жарақ пул топиши мумкин. Ахир бандликка кўмаклашиш марказида оз эмас, кўп эмас 14 йилга яқин фаолият юритди. Шу соҳада озми-кўпми ҳурмат ва эътибор қозонди. 2008 йилда эса марказнинг Обод қишлоғидаги пунктига инспектор бўлди. З.Мўминов эгаллаб турган вазифаси туфайли қишлоқ фуқаролар йиғинидаги нафақалар тайинлаш комиссияси аъзоси. Ваколати доирасида фуқаролар йиғини томонидан кам таъминланган оилаларга белгиланган барча турдаги нафақаларнинг қонуний тайинланиши ва тўланишини назорат қиларди. Бу унинг учун айни муддао эмасми?!

Хуллас, "қаҳрамон"имиз қалов топишнинг ўзига хос усулини амалиётга жорий қилишга киришди. Яъни у бир томондан нафақа олаётганлардан пул талаб қилиб ўз мақсадини амалга оширса, иккинчи томондан, фуқаролар йиғинида нафақалар тайинланишини назорат қилувчи "адолат пешвоси" сифатида намоён бўлди. Аввало, ишни қишлоқ фуқаролар йиғинига ёрдам пули сўраб мурожаат қилган оилаларни ўрганишдан бошлади. Чунки йиғиндан нафақани нотўғри тайинлаяпсан, деб пул талаб қилолмасди-да. Йиғинда барча ишлар қонунга асосан амалга оширилиб, фақат нафақа тайинланаётган оилалардан пул ундириш мумкин эди, холос.

Бу орада йиғин ҳудудида истиқомат қилувчи И.Жамолов вояга етмаган фарзандлари учун нафақа тайинлашларини сўраб мурожаат этди. Ҳақиқатан ҳам, иқтисодий қийин аҳволдаги бу оила шароити нафақа тайинлашнинг барча талабларига жавоб берарди. Ҳатто фуқаролар йиғининининг 2009 йил 24 декабрда нафақа тайинлаш бўйича ўтказилган йиғилишида мазкур оиланинг аризаси ўрганиб чиқилиб, қаноатлантирилган эди. Унга кўра И.Жамолов 2010 йилнинг январ ойида тегишли пулни олишни бошлайди. Маълумки, "16 ёшгача болалари бўлган оилаларга нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби бўйича услубий кўрсатма"да нафақа муҳтож оилаларга фуқаролар йиғининининг қарори қабул қилинган ойнинг кейингисидан бошлаб берилиши белгилаб қўйилганди.

Бироқ бу қарорни кўп ҳам тушунмаган И.Жамолов З.Мўминовдан ёрдам сўради. Бундай вазиятни З.Мўминов кутиб юрганди. Шу сабабли ундан "оқилона" фойдаланишга ҳаракат қилди. У И.Жамоловга барчасини ҳал этиш ўз қўлида эканини, 57 минг сўм пул берса, унинг аризасини ведомостга киритиб қўйишини тушунтиради. Табиийки, шундоқ ҳам моддий қийинчиликни бошидан кечираётган оила учун бунча пулни бирдан топиш қийин эди. Шундай бўлди ҳам. Бу орада "ставка" 40 минг сўмга тушади. Бироқ буни топиш ҳам амримаҳол бўлди. Бу орада З.Мўминовга хонадон бекаси Н.Жамолова ҳам учрашиб келди. Аммо аёлнинг илтимоси ҳам наф бермади. З.Мўминов: "Барчасини эрингизга тушунтирганман. Менга учрашсин, айтганларимни тезда қилиб берсин", деди. Пулсиз иши битмаслигини англаган И.Жамолов қарз қидиришга тушиб, йигирма минг сўм тополди, холос.

Ниҳоят, маънан эзилган И.Жамоловда ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларига мурожаат қилишдан бошқа чора қолмайди. Унинг мурожаати асосида ўтказилган тезкор тадбирда З.Мўминов И.Жамоловдан пора тариқасида 40 минг сўм олаётганда қўлга олинди.

Шу тариқа Зафар Мўминовнинг таъмагирлик асосида бошлаган ишига барҳам берилди. Суд ҳукмига кўра З.Мўминовга нисбатан қонун доирасида жазо тайинланди.

Таъмагир-ку, қилмишига яраша жазо олди. Ушбу жиноятнинг келиб чиқиш сабаблари ҳақида гап кетганда эса фуқароларда ҳуқуқий билим етарли эмаслиги яна бир бор ойдинлашади. Ушбу жиноят айни шунинг "маҳсули" эмасми? Фуқаронинг қонунни билмаслигидан фойдаланиб, бировнинг нони туя қилиш наинки қонун, оддий ахлоқ меъёрларига ҳам тўғри келмайди, ахир?! Бу эса ҳуқуқий тарғибот борасида ишлар самарадорлигини янада оширишни талаб этади.

Қаҳрамон СОТВОЛДИЕВ,
Учкўприк туман прокуратураси терговчиси.
Ўктам ХУДОЙҚУЛОВ,
"Mahalla" мухбири.

Осиё ўйинлари

СОВРИНДОРЛАР СОНИ ОРТМОҚДА

Хитойнинг Гуанчжоу шаҳрида давом этаётган XVI ёзги Осиё ўйинларида қитъанинг 45 га яқин давлатидан келган 10 мингдан зиёд спортчилар нуфузли мусобақада 42 та спорт турининг 476 жамланмадаги медаллар шодаси учун кураш олиб боришмоқда.

Эътиборлиси, Осиё ўйинларининг медаллари учун Ватанимизнинг 224 нафар спортчиси спортнинг 29 турида иштирок этиб, яхши натижаларга эришмоқдалар.

XVI Осиё ўйинларининг илк баҳсларида дзюдо, спорт гимнастикаси, шахмат, велоспорт, ўқ отиш, теннис спорт турлари бўйича қатнашаётган вакилларимиз муносиб ютуқларни қўлга киритишди.

Таъкидлаш жоизки, ҳамюртларимиздан дзюдо бўйича жаҳон чемпиони Ришод Собиров Ўзбекистон спорт делегацияси ғазнасига биринчи олтин медални келтирди. Олтмиш килограмм вазн тоифасида халқаро дзюдо федерацияси рейтингида етакчилик қилаётган Ришод Собиров финал учрашувига қадар вьетнамлик Тонг Нат Нуен, макаолик Кин Ваи Вонг, ҳиндистонлик Навжот Чана, Пекин Олимпиадаси чемпиони Чой Мин Хо (Жанубий Корея) устидан ғалаба қозонди. Ҳал қилувчи жангда Ришод япониялик Хироаки Хираока устидан уч дақиқада соф ғалабага эришиб, Осиё ўйинлари ғолиби бўлди.

Дзюдо бўйича мутлақ вазн тоифасидаги баҳсларда қатнашган Ўткир Қурбонов филиппинлик Томохико Хошина, покистонлик Ҳусайн Шоҳ, қозоғистонлик Улан Рисқулни мағлубиятга учратиб, шоҳсупанинг учинчи поғонасидан жой олди.

Гуанчжоудаги Осиё ўйинларининг дзюдо мусобақаси ҳамюртларимиз учун муваффақиятли якунланди. Эркаклар ўртасидаги мусобақаларда қатнашган саккиз нафар дзюдочимизнинг барчаси совриндор бўлди: битта олтин, тўртта кумуш ва учта бронза медаль жамғарган Ўзбекистон эркаклар терма жамоаси умумжамоа ҳисобида учинчи ўринни эгаллади. Хотин-қизлар баҳсида Рима Бердиқулова бешинчи, Ирода Абдураҳмонова еттинчи ўринни банд қилди.

Шахмат баҳсларида иштирок этган жаҳон чемпиони Рустам Қосимжонов яна бир бор юртимиз ёшларининг интеллектуал салоҳиятини Осиё ўйинларида намойиш этди. Тезкор шахмат баҳсларида Рустам хитойлик Бу Сянчжи, қозоғистонлик Дармон Саидвакасов каби қитъанинг етакчи "ақл гимнастика"чиларини доғда қолдириб, чемпионлик шоҳсупасига кўтарилди. У мусобақалар давомида бирор марта мағлубиятга учрамаганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз.

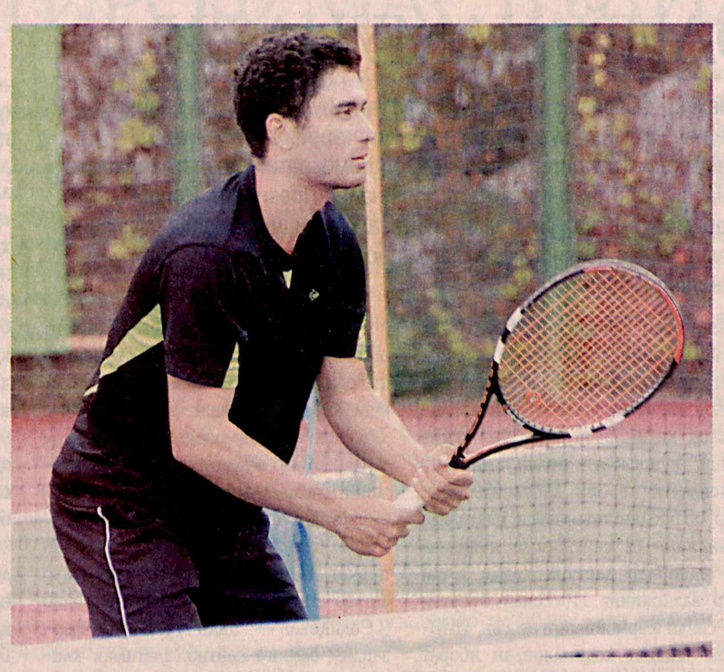

Юртимиз велоспортчилари ҳам мусобақаларда муносиб қатнашаётир. Куни кечаги велотрек баҳсларида ҳамюртимиз Владимир Тўйчиев қитъанинг барча велоспортчиларини пойгаларда ортда қолдириб, олтин медалга сазовор бўлди. Шу ўринда айтиш лозимки, В. Тўйчиев том маънода Мустақиллик фарзанди. У айнан истиқлол йилларида Тошкентда камолга етди. Пойтахтимиздаги республика олимпия захиралари коллежида тарбияланди, тажрибали мураббийлар қўл остида маҳорати ортди. Ёшлигидан халқаро мусобақаларда иштирок этишга жалб этилди.

— Эсимда, Володя 7-8 ёшлик пайтларидан велоспортга меҳр қўйиб, машғулот майдонида спортчиларнинг ҳаракатини кузатиб турарди, — дейди тажрибали мураббий Баҳодир Мўминов. – Мана, ўша пайтлардаги меҳр уни камолотга етказганини барчамиз кўриб, қувониб турибмиз. Бу ғалабанинг замирида, ифтихор билан айтиш керак, мамлакатимизнинг ёшларга бераётган эътибори ва ғамхўрлиги ётибди. Бугун Осиё ўйинларида маҳорати ошаётган ёшларимиз эртага Олимпиада ўйинларида зафар қучса ажаб эмас. Зотан, бугунги эътибор эртанги ғалабаларга замин яратади.

Албатта, Осиё ўйинларида барчаси силлиқ кетяпти, деб бўлмайди. Айрим спорт турларида белгиланган натижаларга эриша олмаётганимиз ҳам бор гап. Сузиш, стол тенниси, бадминтон, ушу каби спорт турларида юртимиз шарафини ҳимоя қилаётган спортчиларимиз имконият даражасида қатнаша олмаяпти.

Муҳими, Ўзбекистоннинг катта спорт карвони Гуанчжоуда шаҳдам одимлар билан юксак натижалар сари интилаётганини кўриб, кузатиб, ғурурланмоқдамиз. Осиё ўйинларида ЎЗБЕКИСТОН номи бот-бот тилга олинаётгани, байроғимиз Осиё ўйинларининг муҳим беллашувларида ғолиб спортчиларимиз шарафига мағрур ҳилпираётгани жонажон Ватанимиз ёшлари ҳеч кимдан кам эмаслигидан далолатдир.

Асосийси, кичик олимпиадада медалли бўлган кучли мамлакатлар сафида биз ҳам бормиз. Истагимиз, кўнглимизга ёғду сочаётган олтин, кумуш ва бронза медаллари сони янада кўпайиб, Ватанимиз довруғи ортаверсин.

Т. РЎЗИЕВ.

«Отам, онам ва мен — спортчилар оиласи»

...ФАҚАТ ҒАЛАБА УЧУН ЭМАС

Ҳозирда спортнинг инсон саломатлиги учун фойдаси катта эканини англаётган, спорт билан шуғулланиб яхши натижаларга эришаётган оилалар сони нафақат шаҳримизда, балки республикамизнинг чекка-чекка қишлоқларида ҳам тобора ортиб бормоқда. Хусусан, Деҳқонобод тумани Қорашина шаҳарчасидаги Нодира номидаги маҳаллада истиқомат қилувчи Тиловов хонадонини ана шундай спортчилар оиласи сирасига киритишимиз мумкин.

Бу хонадонга ташриф буюрган киши уй эгаларининг ё шахмат-шашка, ё стол тенниси ёки волейбол бўйича ўтказилаётган мусобақаларга тайёргарлик кўраётганининг гувоҳи бўлади. Оила бошлиғи Равшан ака Тиловов ёшлигидан спорт билан шуғулланган боис фарзандларини ҳам спортга ошно қилди. Турмуш ўртоғи Ҳабиба опа шахмат-шашкага қизиқса, ўғиллари Раҳмонқул, Расул ва Атҳам ҳам мазкур ақл ўйини билан шуғулланишади. Қизлари Маърифат, Муқаддам, Мадина эса спортнинг теннис тури бўйича яхшигина маҳоратга эга.

— Спорт, авваламбор, соғлиқ учун фойдали, — дейди Равшан ака Тиловов. — Шу боис нафақат мактаб ёки бошқа спорт даргоҳларида, балки ҳар бир оилада спортнинг бирор бир тури билан мунтазам шуғулланиш фойдадан холи бўлмайди. Кураш, кўпкари каби миллий ўйинларимиз одамлар орасида оммалашса, фарзандларимизнинг полвон, уддабурон, алпқомат, бақувват бўлиб вояга етишишига эришамиз.

Ҳа, Равшан ака мактаб директори бўлишига қарамай, маҳаллаларда ўтказиладиган оилавий спорт мусобақаларида мунтазам иштирок этиб келади. Жумладан, 2005 йил вилоят миқёсида ўтказилган оилавий спорт мусобақасида Тиловловлар хонадони спортчилари иккинчи ўринни эгаллашган. Бундан ташқари Равшан Тиловов 2008 — 2010 йилларда ўқитувчи ва мураббийлар ўртасида ўтказилган спортнинг шахмат тури бўйича иккинчи ўринни қўлга киритгани ҳам бу оилада спортга эътибор жиддийлигидан далолатдир.

— Бу мусобақаларда иштирок этишдан мақсад бирор соврин олиш ёки ўрин эгаллаш эмас, балки шу саъй-ҳаракатлар орқали спортга ихлосманд оилалар сонини кўпайтириш ҳамда фарзандларим ва невараларимнинг ҳам келажакда спорт билан мунтазам шуғулланишларига туртки беришдир, — дейди хонадон соҳибаси Ҳабиба опа.

Хонадоннинг кичик қизи Мадина академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари ўртасида ўтказилган "Баркамол авлод — 2005" спорт мусобақасида вилоятда биринчи ўринни қўлга киритиб, республика миқёсидаги мусобақага йўлланма олганди. Унинг мактабларда, ёзги оромгоҳларда ўтказиладиган кўплаб спорт мусобақаларида иштирок этиб келиши тенгдошлари, опасингиллари, маҳалладошларининг ҳам спортга бўлган қизиқишини орттирган бўлса ажабмас. Ҳозирда Мадина Тошкент давлат жисмоний тарбия институтида таҳсил олаётир. У келажакда яхши спорт устаси бўлиш ниятида.

— Маҳалламизда бу каби оилаларнинг борлиги биз маҳалла фаолларини жуда хурсанд қилади, — дейди йиғин раисаси Моҳира Нурматова. — Чунки оилада шаклланган соғлом муҳит келажагимиз учун ҳам, жамият учун ҳам яхши пойдевордир. Бундай оилалар сарасига Нуриллаевлар, Самадовлар, Каримовлар ва бошқа хонадонларни ҳам киритишимиз мумкин.

Қувонарли томони, спорт ва бошқа касб-ҳунар билан машғул бўлган оилалардан хулқи ёмон инсонлар етишиб чиқмайди. Шу боис мазкур маҳаллада тартиббузарликлар учрамайди. Тўйлар, тадбирлар тинч, осуда ўтади.

Доимо ҳаракатда, спорт билан ошно тутинган маҳалла аҳли эса жисмонан соғлом, руҳан тетик кайфиятда.

Н.ИМОМОВА.

ЛУИЗА ЖАҲОН РЕЙТИНГИДА КУЧЛИ УЧЛИКДА

Ўзбекистонлик иқтидорли спортчи, спорт гимнастикаси бўйича Гуанчжоуда ўтаётган Осиё ўйинларининг бронза медали совриндори Луиза Галиулина жаҳон рейтингида кучли учликка кўтарилди.

Бу ҳақда Германиянинг Штутгарт шаҳрида бошланадиган Жаҳон кубоги олдидан ўтказилган йиғинда халқаро гимнастика федерацияси мутасаддилари эълон қилди.

Ҳамюртимиз йиққан очколари бўйича хорватиялик Тижан Ткальчецдан кейинги ўринни эгаллади. Ушбу натижанинг ўзи юртимизда болалар спортига берилаётган алоҳида эътиборнинг натижасидир.

Наманганлик гиламдўз Сурайё Ворисова.

Тафаккур дурдоналари

ЯХШИ ЎТГАН УМР УЗОҚ УМРДИР

Ҳаёт — тўхтовсиз олға интилмоқ демакдир

...

Яшамоқ ўзингни кураш, изланиш ва хавф-хатар оловида ёндирмоғингдир.

...

Ҳаёт ўз ҳолича ҳеч нарсани англатмайди; ҳаётнинг қиммати уни қандай яшаш билан боғлиқдир.

...

Яхши ўтган ҳар қандай умр узоқ умрдир.

...

Кўриш, сезиш бу мавжуд бўлмоқликдир, мулоҳаза юритиш эса яшаш демакдир.

...

Ҳаёт ғайратли меҳнат туфайли жонли ва ғўзалдир, у оғир юк бўлмай, балки қанот, ижод ва қувончдир. Агар кимда ким уни оғир юкка айлантирса, бунга унинг ўзи айбдор.

...

Ҳаётда ўз ўрнингни топишинг учун бирор иш қилмаган бўлсанг, яшаш бениҳоят мушкулдир.

Шаҳина бону тайёрлади.

Маънавият тарғиботчиси

УЙ МУЗЕЙИ — АНЪАНАЛАР КЎЗГУСИ

Наманган туманидаги «Шўрқўрғон» маҳалласи аҳли ижодни, ижодкорни яхши кўради. Шу боисдандир бу ердан шоиру ҳофизлар, санъаткорлар кўплаб етишиб чиққан.

Маҳалланинг ўзига яраша ардоқли, нуфузли масканларидан бири — «Шўрқўрғон» маданият уйи, десак янглишмаймиз. Чунки теварак-атрофдаги ижодга, санъатга шайдо ёшу қарияларни шу жойдан учратиш мумкин. Фахрий ўқитувчи, шоира Тўхтахон опа Раҳимова ана шундайлар сирасидан.

Тўхтахон опа бир вақтлар Маданият уйи қошида «Бўстон» фольклор этнографик ансамблини ташкил этганди. Бу ансамбль нафақат тумандаги, балки вилоятдаги байрам тадбирларида ҳам чиқишлар қилиб, ўзига яраша мухлис ва ихлосмандлар орттирди. Ансамбль таркиби, асосан, истеъдодли инсонлардан иборат.

— Маҳалламизда, атрофимиздаги қишлоқларда «Бўстон»нинг ўзига яраша обрўси борлиги учун уни қайта тиклашга ҳаракат қилаяпмиз, — дейди Тўхтахон опа куюнчаклик билан. — Бунда синглим Муҳаррам билан доимий изланишдамиз. Чунки Муҳаррам ўзи халқ термаларини, лапарларни жуда маромига етказиб ижро этади. «Шўрқўрғон» маданият уйи раҳбари Муҳиддин Сайпиев бизга яқиндан ёрдам бермоқда. Айни вақтда маданият уйи қошида «Умид ғунчалари» ашула ва рақс дастаси, «Ёш ижодкорлар» тўгараги мунтазам ишлаб турибди. Қувонарлиси, бу тўгаракларимизга нафақат мактаб ўқувчилари, балки ўсмир ёшлар, ҳатто катта ёшдагилар ҳам қатнашиб туришади.

Тўхтахон опа узоқ йиллар тумандаги мактабда ёшларга таълим-тарбия берган, таълим тизимида раҳбарлик лавозимларида ишлаган жамоатчи аёллардан. Тиниб-тинчимас, ижодкор опа ўз хонадонини ҳам маърифат масканига айлантирган. Хонадонида уй музейи ташкил этиб, унда халқимиз тарихи, миллий қадриятларимиз, ҳунармандчилик, санъат, юртдошларимизнинг иккинчи жаҳон уруш йилларидаги жасорат ва истиқлол йилларидаги шижоати акс этган 20 мингдан зиёд экспонатларни жамлаган. Шахсий кутубхонасидаги китобларнинг сони эса етти минг нусхадан ортиқ.

Республика Маънавият тарғибот маркази Наманган вилояти бўлими томонидан ўтказилган «Энг фаол маънавият тарғиботчиси» кўрик-танловининг бу йилги босқичида Тўхтахон Раҳимова ҳам фаол иштирок этиб, вилоят ғолиблигини қўлга киритди. Ҳозирда опа танловнинг республика миқёсидаги баҳсларига жиддий тайёргарлик кўрмоқда.

Жамшид БЕК,
«Mahalla» мухбири.

Табиат — дорихона

ШИФОБАХШ МЕВА

Дўлананинг шифобахшлиги жуда қадим замонлардан бери маълум бўлиб, ундан бир қанча хасталикларни даволашда фойдаланиб келинади. Қадимги китобларда қайд этилишича, дўлана меваси маълум даражада озуқа саналади, кишини семиртиради, бақувват қилади, меъда, жигарга ижобий таъсир кўрсатади, иштаҳани очади.

Абу Али ибн Сино дўлана мевасини ич кетишини тўхтатувчи беозор даво сифатида тавсия этган.

Дўлана мевалари юрак фаолиятининг бузилиши, диққинафаслик, бош айланиб, кўз тинишига қарши фойдали неъмат сифатида ҳам истеъмол қилинади.

Дўлананинг шакар билан бирга тайёрланган қайнатмаси иссиқликдан келиб чиқадиган бош оғриғини қолдирувчи восита ҳисобланади. Ундан тайёрланган бўтқа боғлама сифатида яллиғланишга ҳамда қаттиқ ўсмаларга қўйилади.

Дўлана меваларидан уй шароитида қуйидагича қайнатма тайёрланади: 20 грамм дўлана мевасига 200 г қайноқ сув солиб, енгил аланга устида 15 дақиқа давомида қайнатилади. Қайнатма шарбати чой ўрнида ичилса ҳам бўлади.

Дўлана мевасидан қиём ҳам тайёрлаш мумкин. Бунинг учун 25 г дўлана меваси 200 г қайноқ сув билан қайнатиб қуюлтирилади. Қиёмсимон моддадан кунига 3 маҳал овқатдан сўнг 40 томчидан ичилади.

Дўлана гулларидан қайнатма тайёрлаш унчалик ҳам қийин эмас: бунинг учун 2 ош қошиқ қуритилган дўлана гули устига бир стакан миқдорида қайноқ сув солиб, енгил аланга устида 10 дақиқа қайнатилади. Қайнатма совутилгач сузилиб, ош қошиқда кунига уч марта ичилади.

Маннон НАБИЕВ,
доришунос.

Mahalla
ижтимоий-сиёсий ва маърифий ҳафталик газета
Муассис: Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши ва «Маҳалла» жамғармаси Республика бошқаруви

Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 2006 йил 6 декабрда 0019 рақами билан рўйхатга олинган.

Бош муҳаррир Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ
Телефонлар: 236-53-93 233-10-73 236-53-75, 236-57-62 Факс: — 233-39-89

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди, офсет усулида босилди. Формати — А-2, 4 босма тобоқ.
Навбатчилар: Б.Эгамқулов, Р.Шерқулов
Мусаҳҳих: Г.Норчаева
Нашр кўрсаткичи: 148

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси 32-уй
Индекс: 100083
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди.
Корхона манзили: Тошкент, "Буюк Турон" кўчаси 41.

www.mahallagzt.uz mahalla@sarkor.uz 15350 нусхада чоп этилди. Буюртма Г-1013 Топширилди — 01.20 1 2 3 5